

PROGRESS

Promoting Green Deal Readiness in
the Eastern Partnership Countries

Supported by:

based on a decision of
the German Bundestag

Підготовка країн Східного партнерства
до Європейського зеленого курсу
(PROGRESS)

Державна установа
«Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»

ЗВІТ ПО УКРАЇНІ для результату IV

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ

(дослідження проведено за період з січня 2025 р. по грудень 2025 р.)

Київ, 2026

Consortium Members: • European Business Association (EBA) Moldova • Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Consortium Lead) • Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine (IEF) • Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) • Regional Environmental Centre for the Caucasus (REC Caucasus) Consortium Lead Registered office: Bonn and Eschborn, Germany	Address: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH 42 Rustaveli Ave. / 31a Griboedov Str. 0108 Tbilisi, Georgia E martina.kolb@giz.de I www.giz.de/en
---	---

The project 'Promoting Green Deal Readiness in the Eastern Partnership Countries' (PROGRESS) is funded by the International Climate Initiative (IKI) of the German Federal Government and is implemented by the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, as the lead agency, in partnership with the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), the Regional Environmental Centre for the Caucasus (REC), the European Business Association (EBA) Moldova and the Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine (IEF).

Автори / Authors	Affiliation
Євген БУБЛИК / Yevhen BUBLYK (ORCID: 0000-0002-6080-9341) доктор економічних наук, ключовий експерт з зелених фінансів	Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної Академії Наук України» / Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
Юлія ШАПОВАЛ / Yuliia SHAPOVAL (ORCID: 0000-0001-9965-5522) кандидат економічних наук, старша експертка з зелених фінансів	
Світлана БРУС / Svitlana BRUS (ORCID: 0000-0001-5373-273X) кандидат економічних наук, експертка з зелених фінансів	Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України / Institute of Plant Protection of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
Олександр ДЯЧУК / Oleksandr DIACHUK (ORCID: 0000-0002-3281-6536) кандидат технічних наук, керівник групи експертів проекту PROGRESS в ІЕПр НАНУ	
Валерій ГЕЄЦЬ / Valeriy HEYETS (ORCID: 0000-0002-2895-6114) академік НАН України, ключовий експерт з економіки	
Роман ПОДОЛЕЦЬ / Roman PODOLETS (ORCID: 0000-0002-3276-5505) кандидат економічних наук, ключовий експерт з макроекономіки	
Олена ШУБРАВСЬКА / Olena SHUBRAVSKA (ORCID: 0000-0002-2109-9308) доктор економічних наук, ключова експертка з питань аграрної політики	
Ольга ПОПОВА / Olga POPOVA (ORCID: 0000-0003-2642-9393) доктор економічних наук, старша експертка з питань аграрної політики	
Катерина ПРОКОПЕНКО / Kateryna PROKOPENKO (ORCID: 0000-0003-1456-4432) кандидат економічних наук, експертка з питань аграрної політики	
Тамара ОСТАШКО / Tamara OSTASHKO (ORCID: 0000-0001-5550-5864) доктор економічних наук, ключова експертка з питань аграрної торгівельної політики	
Володимир ОЛЕФІР / Volodymyr OLEFIR (ORCID: 0000-0003-4180-3435) кандидат економічних наук, старший експерт з питань аграрної торгівельної політики	
Галина ТРИПОЛЬСЬКА / Galyna TRYPOLSKA (ORCID: 0000-0002-8830-7036) кандидат економічних наук, ключова експертка з питань гендерної політики	
Андрій СЕМЕНЮК / Andrii SEMENIUK (ORCID: 0000-0003-2308-4713) експерт з питань енергетики	
Тетяна САПРИКІНА / Tetiana SAPRYKINA (ORCID: 0000-0002-4958-0806) експертка з комунікацій	
Сергій КИРИЗЮК / Sergii KYRYZIUK (ORCID: 0000-0002-7955-1272) кандидат економічних наук, ключовий експерт з питань використання	
Артем САДОМОВ / Artem SADOMOV (ORCID: 0009-0002-5194-0978) аспірант лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників	

Цінний внесок у цей звіт зробили експерти від Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) та німецької урядової організації Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

НАЗВА / TITLE: Звіт по Україні для результату IV: Розвиток інституційного забезпечення ринку зелених фінансів / Report on Ukraine for Result IV: Development of Institutional Support for the Green Finance Market

Тип документа [Document type]: Науково-аналітичний звіт/Препринт [Research report / Preprint]

Анотація. Звіт містить комплексний аналіз розвитку інституційного середовища та інструментів ринку зеленого фінансування в Україні у період 2024–2025 роках. Висвітлено напрями інституційних змін у фінансовому секторі для імплементації зелених фінансів, підвищення спроможності державних фінансових установ та ролі міжнародних фінансових організацій. Особливу увагу приділено розвитку регуляторного середовища, банківських практик, ринку вуглецевих кредитів та заходів регуляторів із активізації поширення інструментів сталих фінансів, зокрема зелених облігацій. Представлено рекомендації щодо вдосконалення державної політики, форми взаємодії органів державної влади, підходів до впровадження зеленої таксономії та розширення фінансових інструментів підтримки сталого розвитку.

Abstract. The report provides a comprehensive analysis of the development of the institutional environment and green finance instruments in Ukraine during 2024–2025. It identifies key areas for institutional change in the financial sector aimed at advancing green finance, strengthening the capacity of public financial institutions, and enhancing the role of international financial organizations. The report presents a stocktaking analysis of regulatory developments, banking practices, the carbon credit market and policy measures undertaken by regulators to promote the adoption of sustainable finance instruments, in particular green bonds. It concludes with policy recommendations on improving public governance, strengthening inter-agency coordination, advancing the implementation of the green taxonomy, and expanding financial instruments to support sustainable development.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: зелені фінанси; ESG; фінансовий сектор; сільське господарство; фінансові інструменти; зелені облігації; зміна клімату; адаптація.

KEYWORDS: green finance; ESG; financial sector; agriculture; financial instruments; green bonds; climate change; adaptation.

Рекомендоване цитування / Recommended citation: Bublyk Y., Shapoval Y., Brus S., et al. (2026). Report on Ukraine for Result IV: Development of Institutional Support for the Green Finance Market. Institute for Economics and Forecasting NAS of Ukraine. Kyiv. DOI: to be assigned

Цей звіт містить посилання на зовнішні веб-сайти. Відповідальність за вміст перелічених зовнішніх сайтів завжди лежить на їхніх відповідних видавцях. Коли посилання на ці сайти були вперше розміщені, консорціум перевіряв сторонній контент, щоб встановити, чи може він призвести до цивільної або кримінальної відповідальності. Однак, постійний перегляд посилань на зовнішні сайти не можна обґрунтовано очікувати без конкретних ознак порушення прав. Якщо консорціум сам дізнається або отримує повідомлення від третьої сторони про те, що зовнішній сайт, на який він надав посилання, призводить до цивільної або кримінальної відповідальності, він негайно видалить посилання на цей сайт. Консорціум прямо відмежовується від такого контенту.

Київ, 2026.

Архів препринтів Національної академії наук України <https://arxiv.nas.gov.ua/>

© Видавець Інститут кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України, 03.07.2026

Ця – препринт відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

Автор підтверджує, що даний препринт відповідає всім вимогам Договору приєднання https://arxiv.nas.gov.ua/public/accession_agreement.html

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ЗА АЛФАВІТОМ

ВВП	Валовий внутрішній продукт
ДАР	Державний аграрний реєстр
НУР	Національна Установа Розвитку
ЕКА	Експортно-кредитне агентство
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
КМУ	Кабінет Міністрів України
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВФ	Міжнародний валютний фонд
ММСП	Мікро, малі та середні підприємства
НБУ	Національний банк України
НКЦПФР	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку
РФП	Рада Фінансової Стабільності
СЕСУ	Система екологічного та соціального управління
СТВ	Система торгівлі викидами
ФДУ	Фонд декарбонізації України
ФЕЕ	Фонд енергоефективності України
ФРП	Фонд розвитку підприємництва
ФЧГКСГ	Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві
NGFS	Об'єднання за озеленення фінансової системи (Network for Greening the Financial System)
ESG	Екологічні, соціальні та управлінські питання
EU GBS	Стандарт ЄС щодо зелених облігацій
МФІ	Міжнародні фінансові інституції
IFC	Міжнародна фінансова корпорація
KfW	Кредитна установа для відбудови (Kreditanstalt für Wiederaufbau)

ЗМІСТ

Резюме.....	5
1 Розвиток інституційного середовища зелених фінансів у 2024-2025 роках.....	7
1.1. Зміни у нормативно-правовому забезпеченні обігу зелених фінансів	7
1.2. Розвиток інституцій та механізмів зеленого фінансування	12
1.3. Цифрові драйвери переходу до зелених фінансів	17
2 Сучасні напрями розвитку зелених фінансів в ЄС.....	22
2.1. Тенденції до спрощення регуляторних нормативів у ЄС	22
2.2. Перспективні практики зеленого фінансування в країнах ЄС	24
3 Залученість міжнародних фінансових інституцій.....	26
3.1. Ukraine Investment Framework	26
3.2. ЄБРР: Механізм підтримки енергетичної безпеки	27
3.3. ЄІБ та ПРООН: партнерство для відновлюваної енергетики	28
3.4. NEFCO: Програма зеленого відновлення	29
3.5. Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership	29
4 Розвиток внутрішнього ринку зелених банківських продуктів та практик.....	30
4.1. Продукти у партнерстві з МФІ	30
4.2. Власні банківські продукти (енергетичний сектор)	31
4.3. Власні банківські продукти (неенергетичні сектори)	31
5 Ринок вуглецевих кредитів в Україні.....	33
6 Створення міжвідомчого органу, відповідального за розвиток зеленого фінансування.....	38
6.1. Обґрунтування	38
6.2. Міжнародний досвід: порівняльний аналіз моделей координації в ЄС	39
6.3. Варіанти організації міжвідомчої координаційної ради з розвитку зелених фінансів в Україні	41
6.4. Синтез аналізу та дорожня карта	43
7 Підходи до побудови Національної Таксономії зелених фінансів в аграрній сфері.....	46
7.1. Загальний орієнтир	46
7.2. Організаційний механізм розробки та впровадження	46
7.3. Ключові принципи побудови Національної Зеленої Таксономії	47
7.4. Дорожня карта побудови Таксономії	48
8 Рекомендації щодо монетарного стимулювання поширення зелених фінансів.....	49
8.1. Посилення залученості політик НБУ	49
8.2. Особливості пруденційної політики	50
8.3. Монетарні інструменти стимулювання переходу	50
8.4. Можливі заходи Національного банку України	51
9 Спеціалізована кредитна програма для підтримки розвитку сталого сільського господарства в Україні.....	52
9.1. Базовий інструмент для розбудови державної програми кредитної підтримки	52
9.2. Практичні рекомендації із впровадження спеціалізованої державної програми	53
10 Висновки і рекомендації.....	54
10.1. Оцінка потенціалу розвитку зелених фінансів в Україні	54
10.2. Рекомендації щодо усунення прогалин	56
11 Додатки.....	59

РЕЗЮМЕ

Цей звіт містить комплексний аналіз еволюції ринку зеленого фінансування в Україні за період 2024–2025 років, оцінку інституційних зрушень у фінансовому секторі та спроможності ключових стейкхолдерів забезпечити повоєнне відновлення на принципах сталості. У роботі проаналізовано спектр фінансових інструментів, що з'явилися на ринку, включаючи грантові, кредитні та змішані механізми, які підтримують енергонезалежність бізнесу та адаптацію аграрного сектору. У дослідженні розглядається формування національної екосистеми зелених фінансів, з особливим акцентом на адаптацію до кліматичних змін і вимог Європейського Зеленого Курсу, а також застосування інструменту Ukraine Facility. Проаналізовано діяльність державних фондів та установ, а також вплив міжнародних фінансових організацій на впровадження зелених фінансів у банківську практику. Крім того, у звіті представлено огляд розвитку цифрової інфраструктури, що сприяє розвитку зелених інвестицій. Звіт завершується політичними рекомендаціями щодо створення консолідованого органу координації розвитку зелених фінансів, запровадження національної Зеленої Таксономії та поширення цільових кредитних програм.

У цьому звіті розглядається розвиток ринку зеленого фінансування в Україні. Водночас, з огляду на тематичну спрямованість проекту, в рамках якого було підготовлено цей звіт, особлива увага приділяється сільському господарству та агробізнесу, які тому наводяться у кількох розділах як ілюстративні приклади галузевих випадків. Аграрний сектор України одночасно є одним з найбільш чутливих до зміни клімату та одним із вагомих атракторів зовнішнього фінансування. Міжнародні донори та міжнародні фінансові інституції розглядають агросектор як важливий компонент енергетичного переходу, декарбонізації та підвищення кліматичної стійкості України.

Розвиток зелених фінансів в Україні у 2024–2025 роках відбувався під впливом подвійного тиску: безпекових викликів війни та адаптації до вимог євроінтеграції. Попри складні макроекономічні умови, фінансовий сектор України здійснив значний інституційний стрибок. Впровадження низки регуляторних новацій, екологічних та соціальних критеріїв у найбільшу державну програму кредитної підтримки, активізація міжнародних фінансових інституцій, зміцнення інституційної спроможності низки установ розвитку та формування цифрових екосистем створили умови для прискорення розвитку ринку зелених фінансів.

У звіті визначено, що Фонд розвитку підприємництва став де-факто найбільшим національним верифікатором та провідником зелених фінансів для ММСП, імплементувавши у 2024 році Систему екологічного та соціального управління у програму «Доступні кредити 5-7-9%». На даний момент це створило прецедент масштабного державного стимулу зеленого фінансування. Паралельно, запуск Фонду декарбонізації України та докапіталізація Фонду енергоефективності дозволили розширити інструментарій грантової та кредитної підтримки зелених проектів.

У 2024–2025 роках банківський сектор продемонстрував значний прогрес у впровадженні програм зеленого кредитування. Національний банк України у 2025 році презентував «Білу книгу» з управління ESG-ризиками та розпочав підготовку до кліматичного стрес-тестування. Фінансові інституції почали системно інтегрувати екологічні та соціальні критерії у свої операційні моделі, а державні банки сформували ядро внутрішнього ринку зелених кредитів. Однак на ринку спостерігається певний дисбаланс: лівова частка зелених банківських продуктів сфокусована на фінансуванні енергетичного обладнання та децентралізованої генерації, що є прямою відповіддю на енергетичний терор, тоді як продукти для інших секторів, зокрема агробізнесу, все ще знаходяться на етапі становлення.

Міжнародні фінансові інституції (ЄБРР, ЄІБ, МФК) та донорські програми відіграють винятково важливу роль у просуванні зелених фінансів, забезпечуючи ліквідність та механізми розподілу ризиків. Інструмент Ukraine Investment Framework (Pillar II) із вимогою спрямування 20% коштів на зелені цілі став потужним драйвером поширення принципу «не завдай значної шкоди», як частини Зеленої таксономії ЄС.

Ринок вуглецевих кредитів в Україні розвивається асиметрично: за відсутності повноцінного державного регулювання та національного реєстру, ініціативу перехопив добровільний ринок. У 2025 році з'явилися перші успішні кейси монетизації вуглецевих сертифікатів в агросекторі через міжнародні стандарти (Verra), однак перспективи поширення цього інструменту поки лишаються обмеженими і суттєво залежать від подальшого розвитку інституційної спроможності фінансового ринку України.

Загалом, попри значний прогрес, для розвитку зеленого фінансування в Україні потрібно подолати низку вагомих перешкод, серед яких однією з ключових залишається відсутність затвердженої національної Зеленої Таксономії та системи зелених критеріїв, що складнює формування внутрішнього фінансового інструментарію та залучення зовнішнього фінансування. Її подолання робить доцільним посилення інституційної спроможності держави розробляти і оперативно впроваджувати відповідні регуляторні новації з урахуванням широкого кросекторального інтересу. Вирішити це питання може допомогти створення міжурядової координаційної комісії по зелених фінансах. У подальшому це створить передумови для розширення спектру цілових секторальних програм підтримки зеленого фінансування.

1 Розвиток інституційного середовища зелених фінансів у 2024-2025 роках

Найвагомішим здобутком українського фінансового сектору у період 2024-2025 років стали суттєві позитивні зміни в інституційному забезпеченні обігу зелених фінансів. Це стосується як розвитку нормативного регулювання, появи або зміни у функціоналі важливих ринкових інституцій-провідників зелених фінансів, так і поява цікавих цифрових сервісів для полегшення доступу до зелених фінансів. Дані напрями розвитку стали свого роду потужними стовпами формування екосистеми зелених фінансів.

1.1. Зміни у нормативно-правовому забезпеченні обігу зелених фінансів

Формування дієвої екосистеми зелених фінансів неможливе без міцного стратегічного та нормативного підґрунтя. У 2024-2025 роках Україна здійснила важливі кроки для формалізації цього напрямку, синхронізуючи внутрішню політику з вимогами європейської інтеграції та потребами сталого відновлення. Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та інші регуляторні інституції поступово вибудовують цілісну систему впровадження ESG-принципів, управління екологічними ризиками та підтримки сталих інвестиційних інструментів. Вони створюють стандарти для зелених облігацій, впроваджують вимоги до розкриття ESG-інформації, адаптують банківський нагляд до кліматичних ризиків і координують роботу з міжнародними партнерами.

Національний банк України. Ще у 2021 році НБУ ухвалив документ «Політика щодо розвитку сталого фінансування», визначивши рамкові принципи інтеграції ESG-орієнтирів у фінансовий сектор, формування базових вимог до управління екологічними та соціальними ризиками, розвиток зелених фінансових продуктів і наближення регуляторних практик до європейських стандартів. Цей документ заклав фундамент для подальших кроків НБУ у сфері сталого фінансування, однак його реалізація ускладнилася через повномасштабну війну, зміни у пріоритетах державної політики та оновлені вимоги євроінтеграції.

У жовтні 2024 році НБУ презентував результат актуалізації цього документу¹, розширивши його зміст з урахуванням реалій воєнного часу та нові регуляторні зобов'язання. Оновлена версія включає:

- посилений акцент на управління ESG-ризиками та гармонізацію з європейським регулюванням (зокрема практиками EBA та CSRD/ESRS);
- впровадження поетапного переходу до системного збору даних і розкриття інформації;
- оновлену роль фінансового сектору у післявоєнній відбудові та зеленій трансформації економіки;
- орієнтацію на розроблення технічних стандартів, методологій та індикаторів, необхідних для оцінки ризиків і сталих проєктів.

Такі доопрацювання впроваджують більш практичний аспект у фокус політики. Як практичний інструмент реалізації політики, 23 квітня 2025 року НБУ презентував **Білу книгу** з управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG) ризиками у фінансовому секторі.² Документ був схвалений Правлінням НБУ 30 червня 2025 р. і став дорожньою картою переходу до повної інтеграції ESG-ризиків у нагляд, розкриття інформації, ризик-менеджмент та корпоративне управління. Біла книга має стати базою для майбутніх регуляторних актів і

¹ Політика з розвитку сталого фінансування . НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ESG%20strategy_public.pdf

² Політика з розвитку сталого фінансування . НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Bila_knyga_2025_fin.pdf

регуляторної дорожньої карти, які деталізують механізми оцінки ESG-ризиків, вимоги щодо розкриття інформації, таксономії та наглядових підходів. У другій половині 2025 р. НБУ вже розпочав розробку проєктів підзаконних актів на основі цієї Білої книги – зокрема щодо стандартизації ESG-звітності та вимог до управління кліматичними ризиками в банках.

У 2025 році **НБУ вперше у свій Звіт про фінансову стабільність (від 18 червня 2025 року) включив розділ, присвячений аналізу фізичних та перехідних кліматичних ризиків**. У своєму звіті НБУ зробив наступні висновки щодо впровадження банками системи екологічного та соціального управління:

- ✓ Фінустанови справляють значний вплив на швидкість переходу до сталої економіки.
- ✓ Більшість банків очікують, що ESG ризики впливатимуть на платоспроможність корпоративних клієнтів та попит на фінансові послуги.
- ✓ Кліматичні ризики переходу та соціальні ризики позначатимуться на репутації фінустанов, передусім через необхідність відповідати дедалі вищим вимогам.
- ✓ Участь банків у державних та міжнародних програмах підтримки спонукає до включення кліматичних ризиків у свою систему ризик-менеджменту.
- ✓ Майже всі фінустанови впровадили стандарти етичної поведінки, водночас залишається багато незапроваджених елементів екологічних складових.
- ✓ Управління ESG ризиками ще не повністю інтегроване в систему ризик-менеджменту.
- ✓ Оцінка ESG профіля клієнтів гальмується необізнаністю позичальників, недостатньо глибокою експертизою з боку банків та браком розуміння, як використовувати зібрану інформацію для оцінки ризиків.

У травні 2025 року НБУ оновив методологію стрес-тестування банків в якій розширив набір макроекономічних змінних для стрес-тестування. Також він розпочав процес підготовки до запровадження стрес-тестів, які б враховували вплив кліматичних факторів. Повноцінний запуск цих стрес-тестів планується на горизонт 2026-2027 рр. Зокрема банкам рекомендовано почати збір внутрішніх даних для ідентифікації екологічно чутливих галузей.

Як **передумову зміни регуляторного підходу до кредитування зелених проєктів**, цікаво зазначити, що у межах ініційованої НБУ та розробленої разом із Міністерством економіки і Міністерством фінансів Стратегії з розвитку кредитування, енергетична галузь визнана однією з пріоритетних. У рамках цієї Стратегії НБУ зважає регуляторні рішення на предмет їх впливу на кредитний потенціал банківської системи та запровадив низку кроків для активізації кредитування пріоритетних галузей. Зокрема, для стимулювання фінансування енергетичної галузі переглянуто вимоги щодо оцінки банками кредитних ризиків та підвищено коефіцієнти врахування вартості енергетичного обладнання під час його прийняття банками в заставу за відповідними кредитами. Доцільно передбачити, щоб у подальшому такі диференційовані вимоги були застосовані до проєктів що відповідатимуть Національній Зеленій Таксономії.

Для розвитку зелених фінансів **НБУ розширює співпрацю з міжнародними інституціями**. У 2021-2022 рока НБУ уклав угоду з IFC щодо впровадження Sustainable Finance Development Project³ та Меморандум із Програмою розвитку ООН (UNDP)⁴, спрямований на спільну розробку стандартів сталого фінансування та ESG-підходів у фінансовому секторі, а також на підтримку

³ NBU presents sustainable finance development policy 2025. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/natsionalniy-bank-prezentuvav-politiku-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>

⁴ ПРООН – партнер Національного банку у розвитку сталого фінансування в Україні / URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/proon-partner-natsionalnogo-banku-u-rozvitku-stalogo-finansuvannya-v-ukrayini>

інклюзивного, «зеленого» та стійкого розвитку економіки. У 2024–2025 рр. НБУ розпочав роботу зі Світовим банком, EBRD та Європейським банком інвестицій з питань узгодження українського регулювання зі стандартами ЄС (EBA, ESMA, ECB), зокрема у частині розкриття даних за стандартами CSRD/ESRS.

Ще у 2021 р. НБУ приєднався до *Network for Greening the Financial System* (NGFS), і у 2023–2025 рр. цей трек став одним з ключових. НБУ долучився до робочих груп NGFS з управління кліматичними ризиками, розробки сценаріїв стрес-тестування та побудови шляхів для зближення українського регулювання з європейською зеленню таксономією. У 2025 р. НБУ вперше представив результати пілотного кліматичного стрес-тестування українських банків на основі рекомендацій NGFS.

У 2026–2027 роках НБУ планує наступні кроки по впровадженню практик зеленого фінансування:

- Розробка та імплементація національної таксономії (у координації з Міністерством фінансів України та НКЦПФР).
- Стандарти ESG-звітності для банків (після Білої книги).
- Пілотні кліматичні сценарні стрес-тести для 5–7 найбільших банків.
- Впровадження вимог щодо верифікації “зелених” продуктів очікується у формі обов’язкових або рекомендованих стандартів.

На перспективу НБУ вивчає можливості «озеленення» інструментів монетарної політики, як це роблять деякі інші центробанки (наприклад, через коригування вимог до забезпечення або зелені операції на відкритому ринку), однак такі кроки потребують часу. В частині розвитку пруденційної політики НБУ вимагає від банків впровадження системи управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG). Планується включення кліматичних сценаріїв у регулярне стрес-тестування банків для оцінки їх стійкості до фізичних (наприклад, повені, посухи) та перехідних (наприклад, зміни регулювання, перехід до низьковуглецевої економіки) кліматичних ризиків. НБУ заохочує банки та фінансові установи до більшої прозорості у звітуванні про їхні кліматичні ризики та зелене фінансування.

Крім того, впровадження ESG-практик у банках України відбувається за рахунок технічної та фінансової підтримки міжнародних фінансових організацій. Наприклад, у 2025 р. ЄІБ допомагає Укргазбанку через ініціативу «ESG Alignment» привести ESG стандарти банку у відповідність до вимог ЄС, особливо Директиви про корпоративну звітність у сфері сталого розвитку (CSRD)⁵. Ощадбанк посилює власну ESG-практику за допомоги експертів (консультаційний проєкт із PwC Ukraine) для адаптації до міжнародних стандартів та створення основи сталих фінансових продуктів⁶.

Окрім банківського регулювання, розвиток інструментів ринку капіталу є ще одним важливим компонентом національної стратегії зеленого фінансування.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Для НКЦПФР ключовим завданням лишається розвиток зелених фінансових інструментів на ринку капіталу. Ще у 2021 році визначення зелених облігацій як підвиду цінних паперів було імplementовано в українське

⁵ Укргазбанк. (2025, 22 жовтня). Європейський інвестиційний банк допомагає привести екологічні та соціальні стандарти Укргазбанку у відповідність до стандартів ЄС. https://www.ukrgasbank.com/press_center/news/14162-

⁶ Ощадбанк. (2025, 4 листопада). Ощадбанк посилює власну ESG-практику завдяки технічній допомозі від фонду GGF. <https://www.oschadbank.ua/news/osadbank-posilue-vlasnu-esg-praktiku-zavdaki-tehnicnij-dopomози-vid-fondu-ggf>

законодавство (Закон Про ринки капіталу).⁷ Згодом НКЦПФР сформувала стандарти для зелених фінансових інструментів та створила нормативну базу для випуску та обігу зелених, соціальних та сталих облігацій. Регулятор деталізував вимоги до:

- цільового використання коштів;
- критеріїв зеленості проєктів;
- моніторингу реалізації;
- зовнішньої незалежної оцінки.

Дані підходи були гармонізовані з міжнародними стандартами ICMA та поступово адаптовуються до вимог Європейського зеленого стандарту облігацій (EU GBS).

Для підвищення довіри інвесторів НКЦПФР передбачила можливість запровадження інституту незалежних оцінювачів відповідності зелених облігацій визначеним критеріям (верифікаторів). У своїх Рекомендаціях 2021 року Комісія визначила верифікатора як «офіційно акредитовану особу» та закликала до ведення реєстру верифікаторів. Однак, станом на кінець 2025 року процедура акредитації й деталізовані кваліфікаційні вимоги НКЦПФР досі не оприлюднені. Відтак, на даний момент замість створення національного органу сертифікації, регулятор пішов шляхом визнання тих, хто вже має акредитацію на міжнародному рівні (наприклад, верифікатори з переліку ICMA, CBI або ті, хто працює за ISO 14030). Для суто української консалтингової компанії, яка хоче стати верифікатором, не маючи відповідного досвіду, це суттєво обмежує доступ на ринок. Немає унормованого регламенту, за яким компанія може потрапити до реєстру верифікаторів. Тому, через відсутність механізму акредитації локальних верифікаторів, емітенти змушені будуть звертатися до міжнародних фірм (Sustainalytics, CICERO тощо) або компаній «Великої четвірки», послуги яких є дорогими для невеликих емітентів (наприклад, муніципалітетів чи середнього агробізнесу), що створює додаткові бар'єри для поширення зелених облігацій.

Протягом 2024 року НКЦПФР оприлюднила свою «Дорожню карту розвитку сталого фінансування»⁸, і доповнила два ключові документи у цій сфері:

- **Рішення НКЦПФР № 433 від 10.04.2024 р.** – Рекомендації щодо відбору проєктів екологічного спрямування для їх повного або часткового фінансування та/або рефінансування коштами, що виручені від розміщення зелених облігацій.⁹

- **Рішення НКЦПФР № 157 від 07.02.2024 р.** – Рекомендації щодо підготовки звітності про вплив на довкілля проєктів екологічного спрямування, які повністю або частково фінансуються та/або рефінансуються коштами, що виручені від розміщення зелених облігацій».¹⁰

Водночас слід зазначити, що на даному етапі «Дорожня карта розвитку сталого фінансування» від НКЦПФР концептуалізована лише на рівні досить узагальненого підходу і не містить публічно доступного переліку конкретних завдань з термінами їх виконання.

⁷ 1 липня 2021 року, вступив в силу Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» у редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» №738-IX від 19.06.2020.

⁸ Дорожня карта сталого фінансування 2025-2030. НКЦПФР. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/dorozhnia-karta-staloho-finansuvannia.pdf>

⁹ Міжнародне співробітництво. НКЦПФР. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/en/activity/insha-diialnist/mizhnarodne-spivrobitnytstvo>

¹⁰ Міжнародне співробітництво. НКЦПФР. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/en/activity/insha-diialnist/mizhnarodne-spivrobitnytstvo>

Тим не менш, НКЦПФР готує проєкт змін до Закону України «Про ринки капіталу», який інтегрує стандарти сталого фінансування відповідно до європейського законодавства. Законопроєкт передбачається до подання у першому кварталі 2026 року.

Запроваджені заходи наближають український ринок до практик ЄС, де зовнішня оцінка є критичним елементом сталих фінансових операцій. Комісія працює над:

- уніфікацією критеріїв «зеленості»;
- імплементацією вимог до розкриття ESG-показників;
- поступовим впровадженням вимог SFDR та CSRD для українських емітентів у межах майбутньої інтеграції ринку капіталу.

Таке зближення з європейськими підходами забезпечує взаємне визнання інструментів і потенційний доступ українських емітентів до європейських інвесторів. Комісія розширює вимоги до розкриття ESG-інформації емітентами, особливо тими, що випускають зелені облігації. Регулятор акцентує увагу на прозорості екологічних цілей проєктів; звітності щодо використання коштів; впливі фінансованих проєктів на довкілля; оцінці кліматичних та екологічних ризиків. Потрібно зазначити, що прозорість це – ключова умова для довіри інвесторів та сталості інвестиційних потоків.

НКЦПФР розробляє і впроваджує методичні рекомендації, які допомагають емітентам коректно застосовувати зелені фінансові стандарти. Зокрема: методики оцінки проєктів, що претендують на статус зелених; інструменти управління екологічними й кліматичними ризиками; вимоги до нефінансової звітності. Це формує єдину методологічну базу, необхідну для ринку, який тільки стабілізується в умовах війни.

Комісія регулярно взаємодіє з емітентами, банками, муніципалітетами та міжнародними партнерами, поширюючи найкращі європейські практики. Це включає: тренінги з підготовки випусків зелених облігацій; консультації щодо застосування стандартів EU GBS; роз'яснення нових регуляторних вимог.

Такі заходи підвищують готовність учасників ринку працювати за європейськими стандартами. Слід відзначити, однак, що схоже, усвідомлюючи слабкість внутрішнього ринку капіталу та майже повну відсутність на внутрішньому вільному ринку як попиту так і пропозиції нового класу інструментів, регулятори все більше зосереджуються на залученні зовнішнього капіталу. Відтак і на розвитку відповідності, передусім міжнародним вимогам. Як і НБУ Комісія широко співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями, що дозволяє впровадити сучасні підходи до сталого фінансування, врахувати кращі міжнародні моделі ринку та забезпечити технічну підтримку для відбудови.

Міжнародні інвестори та МФІ потенційно все більше орієнтуватимуться на європейський стандарт зелених облігацій (EU GBS). Тому, замість створення унікального українського стандарту, НКЦПФР та міжнародні партнери, зокрема Програма розвитку ООН (ПРООН), пішли шляхом прямої адаптації EU GBS.¹⁸

Рекомендації ПРООН, опубліковані у жовтні 2022 року, але активно імplementовані у 2024 році, чітко вказують на необхідність створення спеціалізованого регулювання зелених облігацій, яке б охоплювало не лише розкриття інформації, але й механізми верифікації, моніторингу та податкові стимули для емітентів.¹⁹ Таким чином, стратегія 2024-2025 років полягала у тому, щоб зробити українські зелені облігації зрозумілими, прозорими та привабливими для європейського ринку капіталу, що є єдиним реалістичним джерелом фінансування для цього інструменту.

1.2. Розвиток інституцій та механізмів зеленого фінансування

У 2024–2025 роках політика України у сфері розвитку зеленого фінансування дедалі більше зміщувалася у напрямі довгострокових інструментів фінансування розвитку та перехідних процесів, спрямованих на модернізацію промисловості, енергетичний перехід та післявоєнне відновлення. Водночас, успіх зеленого фінансування неможливий лише за наявності регуляторних правил; він критично залежить від наявності дієздатних інституцій, здатних ефективно акумулювати, структурувати та перерозподіляти капітал. У 2024–2025 роках архітектура таких інституцій в Україні зазнала суттєвих змін, переходячи від розрізнених пілотних проєктів до системних державних рішень. Держава, усвідомлюючи обмеженість можливостей комерційного банківського сектору в умовах воєнних ризиків, взяла на себе роль головного драйвера та гаранта. Це втілюється у трансформації наявних та створенні нових спеціалізованих установ, які стали провідниками державної політики декарбонізації та енергоефективності, забезпечуючи посередництво між донорськими ресурсами та кінцевими позичальниками.

Озеленення програми «Доступні кредити 5-7-9%» від Фонду розвитку підприємництва

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» все ще залишається ключовим інструментом кредитної підтримки бізнесу. Завдяки наданій в рамках програми компенсації процентної ставки, банківське кредитування утрималось на плаву у 2022-2023 роках і продемонструвало зростання у 2023-2024 роках. Частка Програми «Доступні кредити 5-7-9%» у нових банківських кредитах протягом 2022-2025 років наведена на рис.1.1.

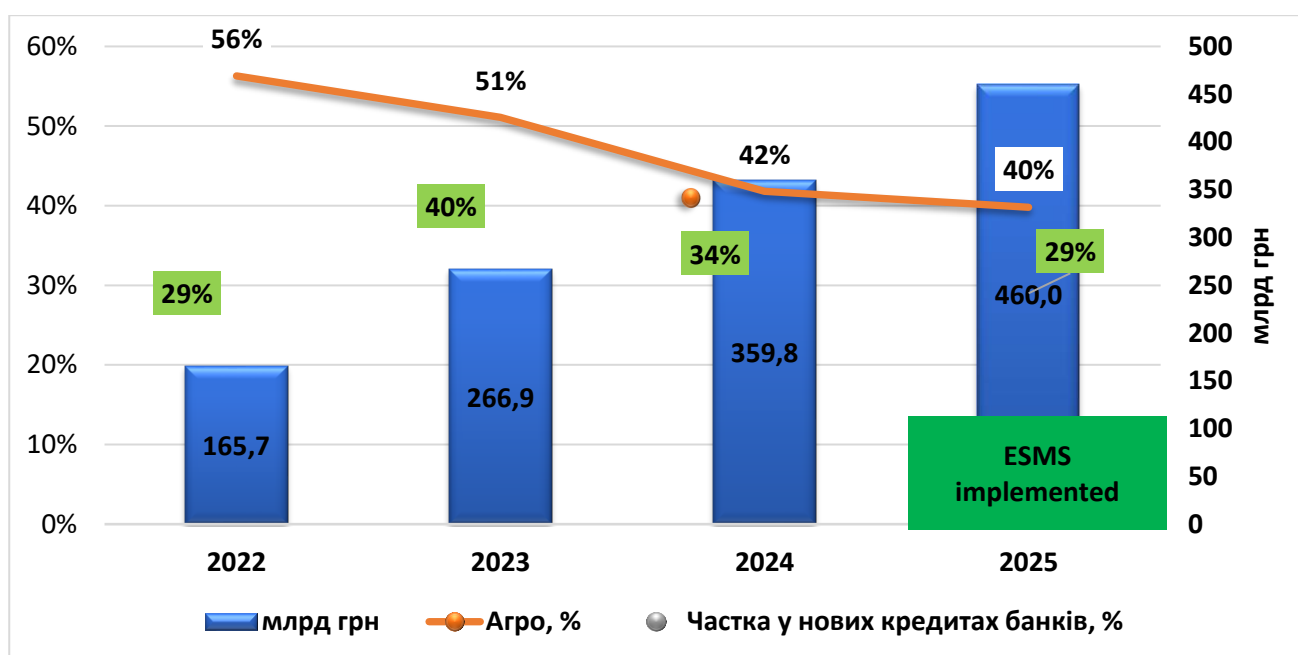

Рис.1.1 Обсяг кредитів за програмою «5-7-9%» (млрд грн), їх частка в річному обсязі нових банківських кредитів (%) і частка кредитів агропідприємствам (%)

Джерело: Звіти про фінансову стабільність 2022-2024 і Огляд банківського сектору (2025)

Загалом, з моменту старту програми у лютому 2020 року було підписано понад 134 510 кредитних договорів на 460,0 млрд грн. А за час дії воєнного стану в Україні (2022-2025 роки) видано 98 688 кредити на 370,4 млрд грн, у тому числі банками державного сектору – 72 267 кредитів на 185,2 млрд грн. Такі обсяги свідчать про потужну інституційну спроможність, інфраструктуру дистрибуції, а також затребуваність програми на ринку.

Аналіз діяльності ФРП станом на 2025 рік демонструє його високу ефективність як дистрибутивного механізму для підтримки мікро-, малого та середнього підприємництва (ММСП), зокрема у критичному сегменті забезпечення енергетичної стійкості. При цьому, в рамках адміністрування вже добре відомої програми «Доступні кредити 5-7-9%» досить несподівано ФРП перебрав на себе роль провідника зелених фінансів в Україні. Для подальшого посилення цільової спрямованості і інвестиційної компоненти в програму «Доступні кредити 5-7-9» було впроваджено Систему екологічного та соціального управління (СЕСУ), або Environmental and Social Management System (ESMS).

У січні 2024 року ФРП затвердив «Базову СЕСУ», розроблену у відповідності до Екологічних та соціальних стандартів Світового банку (ESS), а з грудня 2024 року ці критерії вже стали імперативно діяти в межах програми. Впровадження СЕСУ було прямою вимогою міжнародних фінансових партнерів, зокрема Світового банку та німецького банку розвитку KfW, для подальшої співпраці, у тому числі фінансування більшої частини бюджету програми.

Існували серйозні побоювання щодо того, що впровадження критеріїв СЕСУ ускладнить подачу заявок і кредитування в рамках Програми може навіть зупинитись. Проте, як свідчать статистичні дані: – з січня по грудень 2024 року бізнес залучив 23 556 кредити на суму 88,4 млрд грн. Тоді як з січня по грудень 2025 року – 30 000 пільгових кредитів на загальну суму понад 90,0 млрд грн.¹¹ Як можна побачити, за кількістю угод показник минулого року до впровадження СЕСУ вже перебито, що заперечує побоювання щодо надмірного ускладнення і припинення подачі заявок.

Таким чином, імплементувавши СЕСУ, ФРП у 2024 році де-факто перетворився на верифікатора зелених проєктів і успішно закриває нішу bottom-up фінансування ММСП. Така інституційна спроможність дозволить ФРП залучати та адмініструвати кошти міжнародних донорів. Однак, слід зазначити, що у поточному вигляді ФРП не має ані мандату, ані капіталу, ані необхідних фінансових інструментів для фінансування top-down стратегічних зелених мега-проєктів. Тому залишаються поза увагою низка важливих сегментів:

- фінансування великих проєктів з переходу на нові технології виробництва сталі чи хімічної продукції (трансформація виробництва).
- фінансування великих промислових вітрових та сонячних електростанцій, що вимагає складного проєктного фінансування, а не стандартизованих кредитів.
- фінансування глибокої модернізації експортерів для відповідності європейському механізму вуглецевого коригування (CBAM).

Такі прогалини зумовлюють потребу у розширенні сфери діяльності ФРП, чому цілком відповідає ініціатива створення на базі ФРП Національної установи розвитку (НУР). НУР має стати центральним інститутом державної політики розвитку з можливістю не лише адмініструвати програми, а й проєктувати їх, залучати ресурси міжнародних партнерів, здійснювати координацію між міністерствами, регіонами та фінансовими установами.

З 2024 року відбулося суттєве зміщення акцентів програми «5-7-9%». Якщо раніше програма значною мірою використовувалася для поповнення обігових коштів, то тепер вона цілеспрямовано фокусується на підтримці інвестиційних проєктів. Близько 14,7% обсягу кредитів «5-7-9%» було видано на інвестиційні цілі. Цю частку не можна назвати великою, але потрібно зважати, що програма «5-7-9%» з самого початку була орієнтована на малий бізнес і

¹¹ «Доступні кредити 5-7-9%»: понад 69,9 млрд грн отримали підприємці від початку 2025 року. Дія.Бізнес. URL: <https://business.diiia.gov.ua/news/ponad-69-mlrd-hrn-otrymaly-pidpriyemtsi-vid-pochatku-2025-roku>

на підтримку його платоспроможності в шокових умовах. Тим не менш, частка інвестиційних кредитів, і кредитів виробничим підприємствам поступово зростає (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1 – Зміна цільової структури кредитного портфелю Програми «Доступні кредити 5-7-9», %.

	2022	2023	2024	2025
Сільське господарство	56,3	51,1	41,8	39,8
Інша оптова торгівля	17,3	17,4	17,9	15,0
Харчова промисловість	7,2	8,2	9	10,9
Металургія	1,6	1,7	2,9	3,2
Машинобудування	1,4	1,4	2,3	3,3
Хімічна промисловість	2,6	2,6	3,5	4,5
Інша переробна промисловість	-	-	3,3	4,0
Транспорт	1,7	2,7	3,6	3,7
Будівництво	1,5	1,2	1,9	2,1

Джерело: Звіти про фінансову стабільність НБУ за 2022-2025 роки.

Ключова зміна також полягає у диверсифікації інструментів: НУР має працювати не лише з частковими гарантіями й компенсацією ставок, а й забезпечувати участь у капіталі, фінансуванні інфраструктурних проєктів, підтримці інновацій, промислових проєктів, зелених переходів та післявоєнного відновлення. Реформа передбачає більш стратегічне довгострокове планування, ризик-орієнтоване управління активами, прозору модель підзвітності та інтеграцію у європейську систему подібних інституцій.

Водночас, важливо, щоб трансформація не стала причиною руйнування успішної та ефективної моделі ФРП. ФРП довів свою інституційну спроможність як адміністратор масових програм для ММСП, швидко реагуючи на виклики. Мережа банків-партнерів та нові цифрові інструменти дозволяють ефективно обробляти тисячі заявок. Тому важливо, щоб при трансформації НУР, інституційна самостійність і спроможність ФРП не були втрачені.

Зміцнення функціональної спроможності українських фондів зелених фінансів

У 2024–2025 роках Україна запровадила більш диференційовану політику щодо зеленого фінансування за рахунок державних коштів, виокремивши інструменти, спрямовані на підвищення енергоефективності житлового сектору, розвиток муніципальної інфраструктури та декарбонізацію промисловості. Зокрема, цей період став визначальним етапом в еволюції державних механізмів перерозподілу бюджетних коштів на цілі енергоефективності. У цей період було сформовано диференційовану інституційну структуру. Ключовими агентами змін виступають дві спеціалізовані установи: **Державна установа «Фонд енергоефективності» (ФЕЕ)**, яка фокусується на житловому секторі (ОСББ) та **АТ «Фонд декарбонізації України» (ФДУ)**, орієнтований на промисловість, публічний сектор та комунальну інфраструктуру. Останній фінансується із створеного у травні 2023 року спецфонду Державного бюджету України – «Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації».

У 2024–2025 роках Україна розширила підтримку енергетичної стійкості житлового сектору за допомогою Фонду енергетичної ефективності (ФЕЕ) і він продемонстрував високу адаптивність, змістивши фокус з класичної термомодернізації на забезпечення фізичної відбудови та

енергетичної автономності житлового сектору. У 2025 році законодавча робота була спрямована на легалізацію діяльності ФЕЕ у сфері генерації енергії. У травні 2025 року у Верховній Раді було зареєстровано Законопроект № 13258 «Про внесення змін до Закону України «Про енергетичну ефективність»».¹²

Ключовою зміною, передбаченою Законопроектом є розширення поняття енергоефективних заходів, включивши до них «проекти альтернативної енергетики та установки зберігання енергії». Така зміна юридично закріплює право ФЕЕ фінансувати не лише утеплення, а й встановлення СЕС та акумуляторів (генерацію та зберігання), що є фундаментом програми ГрінДІМ. Також важливим є Законопроект № 13219, який вдосконалює умови виробництва електроенергії з альтернативних джерел та правила проведення зелених аукціонів, що опосередковано впливає на економічну доцільність проєктів СЕС для ОСББ.¹³

Загалом ФЕЕ зберіг статус ключового партнера для ОСББ, оперуючи коштами державного бюджету та мультидонорського трастового фонду. За підсумками 2024 року, загальний обсяг грантових виплат склав 2,83 млрд грн, що свідчить про досить високий фінансовий потенціал програм Фонду в умовах воєнного стану. Інституційна спроможність Фонду базується на тісній співпраці з міжнародними партнерами. Міжнародна фінансова корпорація (IFC) продовжує адмініструвати Мультидонорський трастовий фонд (MTDF), через який акумулюються грантові кошти від Європейського Союзу та уряду Німеччини.¹⁴ Це забезпечує високий рівень довіри до фінансових операцій Фонду та гарантує прозорість розподілу ресурсів.

У листопаді 2025 року Кабінет Міністрів України ухвалив стратегічне рішення про збільшення статутного капіталу ФЕЕ на 240 млн грн. Ці кошти були передбачені новою бюджетною програмою в рамках змін до Державного бюджету на 2025 рік. Хоча сума в 240 млн грн (еквівалент 5 млн євро) може здаватися незначною в масштабах країни, її стратегічне значення полягає в тому, що вона автоматично розблокувала надходження додаткових 20 млн євро донорських коштів від ЄС та уряду Німеччини. Це стало першим державним внеском до капіталу Фонду з 2021 року, що відновило фінансову спроможність установи.

Стратегія Фонду на 2025–2029 роки передбачає подальшу інтеграцію з європейськими інституціями в рамках програми Ukraine Facility. Пріоритетами залишаються:

- повна декарбонізація житлового сектору
- масштабування програми ГрінДІМ через механізми лізингу та ЕСКО
- забезпечення стійкості громад через децентралізовану генерацію.

Фонд декарбонізації України (ФДУ), що розпочав активну роботу у січні 2024 року, став першим в Україні прикладом цільового використання екологічного податку. За своїм принципом ФДУ – це револьверний фонд. Кошти, що повертаються від позичальників (тіло кредиту), спрямовуються на фінансування нових проєктів. Джерелом наповнення ФДУ виступає податок на викиди двоокису вуглецю (CO₂). Показники кредитної діяльності ФДУ наведені на рис. 1.2.

¹² Про внесення змін до Закону України "Про енергетичну ефективність" від 05.05.2025. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/J112792A>.

¹³ Дайджест енергетичних новин | червень 2025 – golaw. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/energy-alert/dajdzhest-energetichnih-novin-cherven-2025/>

¹⁴ Управлінський звіт - Фонд Енергоефективності. URL: https://eefund.org.ua/wp-content/uploads/2025/04/2024_upravlinskyj_zvit_210h148_fyn_3_compressed-1.pdf

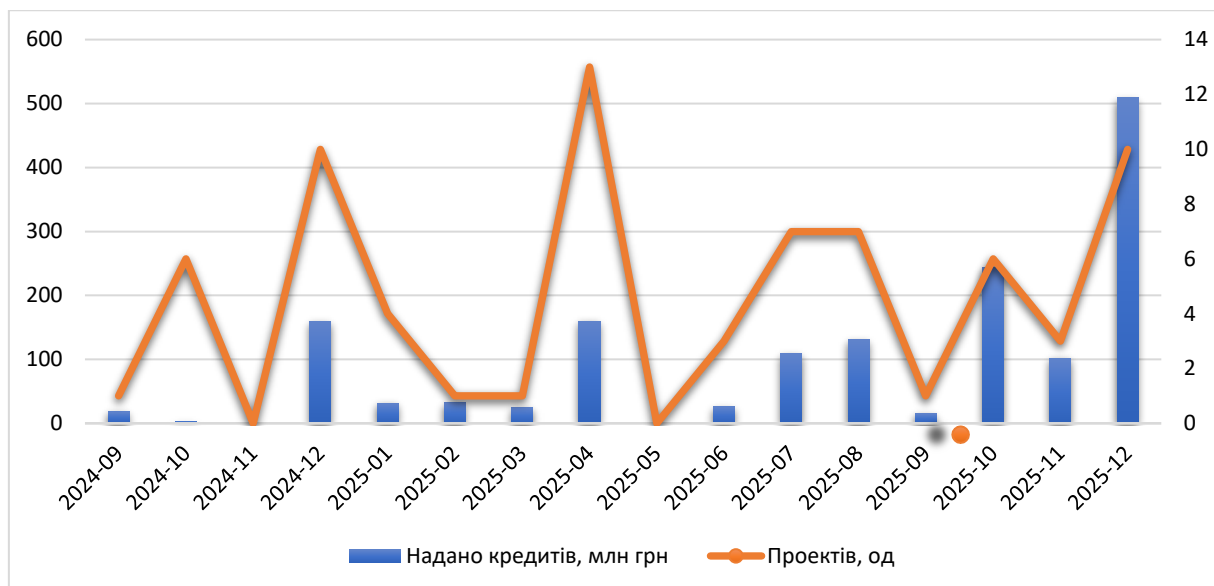

Рис.1.2 Динаміка кредитування ФДУ проєктів з декарбонізації у 2024-2025 роках.

Джерело: Звіти про діяльність ФДУ за 2024 і 2025 роки

Загальний запланований обсяг фінансування ФДУ на 2025 рік становить близько 1,75 млрд грн. Помітно, що робота ФДУ поки що не ведеться стабільними темпами, про що свідчать періодичні стрибки кількості затверджених проєктів, показані на графіку.

Протягом 2025 року нормативна база ФДУ (Постанова КМУ № 761) була суттєво вдосконалена для напрацювання інструментарію фінансування. ФДУ не має здійснювати кредитування напряму, а компенсує частину відсоткової ставки за кредитами в уповноважених банках. Як наслідок – позичальник отримує компенсацію, що знижує ставку до 12% річних. Також в рамках програми Made in Ukraine ФДУ надає навіть підвищену компенсацію. Для проєктів, що використовують енергоефективне обладнання українського виробництва, ставка компенсації може складати 14%.¹⁵

При цьому, органи місцевого самоврядування звільнені від сплати комісій за видачу кредитів у рамках програм ФДУ, що стимулює муніципальні проєкти енергонезалежності (водоканали, теплокомуненерго) і робить кредити для них ще дешевшими. Продовжено на 2026 рік і механізм фінансування енергоаудитів та встановлення гібридних систем електропостачання для державних установ.

В описах звітах ФДУ не згадуються проєкти у агросекторі, однак юридичні особи, які можуть отримати кредит чи лізинг від ФДУ, включають приватні підприємства. І фермер або агропідприємство, якщо воно звернеться з проєктом, який відповідає критеріям ФДУ (наприклад: встановлення сонячної станції, заміни енергоінтенсивного обладнання, впровадження енергоефективних систем, термомодернізація, інші ESG-заходи), воно, теоретично, може бути підтримане.

Таким чином, у 2024–2025 роках в Україні сформувалася комплементарна система державних механізмів використання зелених фінансів в енергетичному секторі. ФЕЕ закриває нішу соціально чутливого житлового сектору через грантові механізми, критично необхідні в умовах війни. Натомість ФДУ взяв на себе роль драйвера модернізації економіки, використовуючи

¹⁵ Уряд затвердив зміни щодо Державного фонду декарбонізації. Екополітика. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-zmini-shhodo-derzhavnogo-fondu-dekarbonizacii/>

ринкові кредитні важелі та податкове стимулювання для підтримки бізнесу та громад, з чітким акцентом на локалізацію виробництва та енергетичну стійкість.

Що стосується практик секторального фінансування у сільському господарстві та агробізнесі, слід також зазначити, що значний обсяг фінансування в агросектор України надходить у формі грантів, що є типовим для більшості країн. І з кожним роком сума грантової підтримки зростає. Зокрема, на наступний рік заплановано понад 13,1 млрд грн (рис. 1.3). Поступово грантові програми все більше мають відношення до адаптації до клімату (зокрема гранти на встановлення систем іригації, перехід на органічне виробництво, встановлення теплиць, інші).

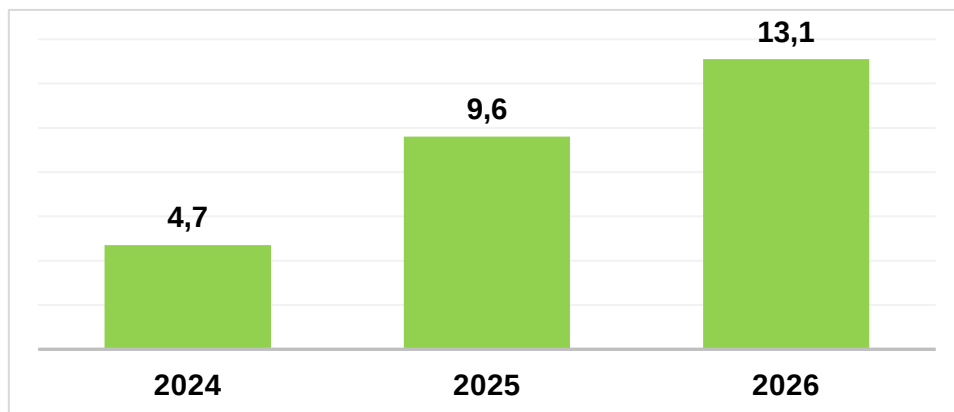

Рис.1.3 Динаміка обсягів підтримки агросектору урядовими грантовими програмами (на 2026 запланований обсяг), млрд грн

Джерело: Офіційний сайт МЕДСГУ. <https://me.gov.ua>

Водночас, ESG-критерії до оцінки бізнес-діяльності гранто-позивачів поки не проводяться. Доцільно поступово реалізувати таку умову, а також включити до грантових програм, окрім згаданих адаптаційних кліматичних практик й інші, наприклад, сортування, захист від сонця і граду, енергоефективність тощо.

1.3. Цифрові драйвери переходу до зелених фінансів

Масштабування зеленого фінансування неминуче стикається з проблемою високих транзакційних витрат, пов'язаних зі збором даних, верифікацією екологічних показників та моніторингом звітності. Відповіддю на цей виклик у 2024–2025 роках стала стрімка цифровізація процесів, яка перетворила ІТ-рішення на каталізатор розвитку ринку. Впровадження державних екосистем управління відбудовою та поява приватних агрегаційних платформ дозволили подолати інформаційну асиметрію та спростити доступ до ресурсів.

Платформи державного та приватного секторів – як-от DREAM, «Зелена платформа», галузеві фінтех-рішення – радикально змінюють спосіб роботи фінансових посередників та бізнесу, полегшуючи доступ до фінансування. Крім цього вони також забезпечують прозорість, відстежуваність і якість інформації, необхідної для оцінки екологічних ефектів інвестицій. Прозорість підвищує рівень довіри, оскільки дозволяє, зокрема і міжнародним донорам та інвесторам в режимі реального часу відстежувати ефективність та цільове використання коштів.

Екосистема DREAM: інтеграція принципів Таксономії ЄС та системи моніторингу публічних інвестицій

Одним із найважливіших змін у політиці у 2024–2025 роках став крок до інтеграції принципів сталого розвитку та таксономії ЄС у систему управління державними інвестиціями України. Важливим кроком на шляху до інституціоналізації цього питання стала реформа управління державними інвестиціями, в основу якої покладено екосистему DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management), розроблену для управління проектами відновлення. Її основна мета – забезпечення підзвітності, прозорості, контролю та моніторингу публічних інвестицій. Вона впроваджується Міністерством розвитку громад та територій та Агентством Відновлення за підтримки міжнародних партнерів, зокрема UK Dev.

Зелений компонент інтегрується в архітектуру екосистеми DREAM з метою забезпечення принципів сталого відновлення. Система надає функціонал для моніторингу відповідності проєктів екологічним стандартам, орієнтуючись на методологію Таксономії ЄС. Зокрема, для проєктів, що претендують на фінансування в рамках програми Ukraine Facility, передбачено механізми скринінгу на дотримання принципу DNSH (не завдай значної шкоди) та відповідності кліматичним цілям.

Кожен публічний інвестиційний проєкт, що вноситься до системи, проходить обов'язковий скринінг щодо цього і результати аналізу враховуються при пріоритезації та ухваленні рішень щодо фінансування. Надаючи міжнародним партнерам цифровий доказ того, що проєкт (наприклад, відбудова Чернігівського драмтеатру¹⁶) відповідає зеленим стандартам, DREAM виступає інституційним елементом отримання фінансових траншів від приватного сектору і міжнародних партнерів.

Практична значущість даного платформового рішення обумовлена також величезним обсягом наявних фінансових потреб економіки на великі інвестиційні проєкти. В основу реформи системи публічних інвестицій, одним з рішень якої є створення DREAM є **Середньостроковий план пріоритетних публічних інвестицій (СПІ) і Єдині проєктні портфелі (ЄПП)**. Він формалізований Постановою КМУ № 294 від 28 лютого 2025 року, яка визначає порядок розробки та моніторингу СПІ. Перший такий план охоплює період з 1 січня 2026 року по 31 грудня 2028 року.

Загальна ідентифікована потреба у фінансуванні проєктів у рамках СПІ становить **2 164,1 млрд грн**. І поточний обсяг підтвердженого фінансування становить **581,3 млрд грн**.¹⁷ При цьому, темпи процесу є досить непоганими, оскільки станом на грудень 2025 року було затверджено понад 60% СПІ. Зокрема, на 03 грудня 2025 року, за повідомленням Міністерства економіки було затверджено 903 СПІ на місцевому рівні і 21 СПІ на регіональному. Ще 162 громади розробляють СПІ і близькі до їх завершення. Також вже затверджено 188 ЄПП і 808 громад працюють над їх розробкою.

«Зелена Платформа» – консолідація інформаційного потоку

Ще одним важливим напрямком політики було усунення інформаційних та операційних перешкод у доступі до зеленого фінансування, зокрема для малих та середніх підприємств і місцевих громад. «Проєкт «Зелена Платформа» від Офісу Зеленого переходу (ОЗП) – інструмент, покликаний спростити доступ до ресурсів для бізнесу та громад, а також подолати інформаційний хаос і фрагментованість ринку зелених фінансів. Платформа була офіційно презентована Міністерством економіки України, Офісом зеленого переходу та аналітичним

¹⁶ DREAM. URL: <https://dream.gov.ua/ua/casestudies/chernigiv-drama>

¹⁷ Середньостроковий план пріоритетних публічних ... – DREAM. URL: <https://dream.gov.ua/ua/mtp>

центром DiXi Group на Міжнародній конференції з питань відновлення України (URC 2025) 11 липня 2025 року.

Платформа, що розгорнута на порталі «Зроблено в Україні», функціонує як цифровий каталог і агрегує в єдиному місці актуальні програми зеленого фінансування. На момент запуску вона містила понад 60 програм, а на кінець серпня їх було вже понад 90, що свідчить про швидке розширення доступних в Україні інструментів. Окрім переліку програм, функціонал Платформи пропонує:

- каталог грантових, кредитних та інвестиційних можливостей.
- персоналізований пошук за потребами (для МСП, великого бізнесу, громад, ОСББ).
- інформаційний хаб з прикладами реалізованих проєктів та аналітикою.

Загалом, запуск «Зеленої Платформи» – це перспективне технічне рішення для зручності користувачів, а також важливий елемент інституційної інфраструктури зеленого відновлення. Консолідація різноманітних фінансових інструментів в єдиному цифровому вікні дозволяє суттєво знизити трансакційні витрати пошуку капіталу для реципієнтів та нівелювати проблему інформаційної асиметрії, яка тривалий час стримувала ефективність ринку. У перспективі цей механізм здатен забезпечити необхідну синергію між міжнародними донорами, державою та реальним сектором, трансформуючи фрагментарну допомогу в системний потік інвестицій для декарбонізації економіки.

Цифрові рішення у сфері зеленого фінансування в сільському господарстві

Паралельно з більш масштабними реформами у сфері зеленого фінансування все частіше застосовується цифровізація для спрощення доступу малих та середніх підприємств до фінансування. У рамках галузевої спрямованості проєкту нижче на прикладі сільськогосподарського сектору розглядається практичне застосування рішень у сфері цифровізації зеленого фінансування. В останні роки в Україні з'явилася низка спеціалізованих AgTech-платформ, які кардинально змінюють ландшафт фінансування для малих та середніх сільськогосподарських підприємств. Вони виступають цифровими посередниками, що об'єднують фермерів, фінансові установи та постачальників, роблячи процес залучення коштів швидшим, простішим та прозорішим.

• Спеціалізовані AgriTech платформи фінансування.

AgriAnalytica – комунікаційна AgTech-платформа для всіх учасників агоринку, включаючи фінансові інститути, постачальників, покупців, консультантів та міжнародні донорські проєкти. Основна мета платформи полягає у спрощенні доступу агровиробників до фінансування. Фермери можуть подавати заявки на отримання кредитів, державної або грантової підтримки.

Платформа пропонує низку інструментів для покращення фінансового менеджменту, таких як "Agri:Бухгалтерія" для спрощеного ведення обліку та "Agri:Бізнес-план" для формування виробничої програми та розрахунків, що є важливим при поданні заявки на фінансування. Ключовою технологічною перевагою є система експрес-аналізу: фермеру достатньо ввести свій код ЄДРПОУ, і система за одну хвилину самостійно верифікує господарство, підтягуючи необхідну інформацію з відкритих реєстрів та надсилаючи її до банку разом із заявою. Платформа вже об'єднує понад 18 000 користувачів з усіх регіонів України.

AgroApp – безкоштовний інструмент, що об'єднує аграріїв, банки та постачальників для оптимізації процесу отримання кредитів на закупівлю насіння, добрив та засобів захисту рослин.

Унікальність платформи полягає в максимальному спрощенні подачі заявки: клієнту потрібно

лише ввести код ЄДРПОУ на сайті або через Telegram-бота. Після цього AgroApp автоматично збирає дані про господарство з понад 70 відкритих державних реєстрів і формує кредитну заявку, яка за лічені секунди надходить до банків-партнерів. Серед партнерів – провідні банки, що забезпечують близько 80% ринку агрокредитування, зокрема "Укргазбанк", "Ощадбанк", "Райффайзен Банк Аваль", "Креді Агріколь" та "ОТП Банк". Такий підхід не лише економить час фермера, але й змінює саму парадигму взаємодії: аграрій отримує можливість обирати банк з найкращими умовами, а не навпаки.

Uteka.Агробізнес – комплексне платформове рішення, що дозволяє на єдиному майданчику аналізувати фінансову звітність, складати бізнес-план, подавати заявки на фінансування через автоматизовані сервіси та отримувати консультації для агробізнесу. Дана платформа впроваджувалась за підтримки прогами Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) з аграрного і сільського розвитку (АГРО). В рамках цього проєкту була передбачена компенсація до 80% вартості послуг для підприємств, що звертаються до Аутсорсингового центру платформи. Це робить передові цифрові послуги доступними для широкого кола агровиробників.

Паралельно з розвитком приватних фінтех-стартапів, держава та провідні банки також активно розбудовують власні цифрові платформи, що спрощують доступ до фінансування для бізнесу.

- **Державний аграрний реєстр (ДАР).** На даний момент це потужна державна інформаційно-комунікаційна система, створена для ефективної взаємодії між державою та аграріями. ДАР інтегрований з іншими державними реєстрами (Єдиний державний реєстр юридичних осіб та ФОП, Державний земельний кадастр, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Єдиний державний реєстр тварин), що дозволяє автоматично підвантажувати дані в особистий електронний кабінет фермера після його реєстрації через КЕП або BankID. Через кабінет аграрії отримують доступ до актуальної інформації про всі доступні програми підтримки – бюджетні асигнування, пільгові кредити, міжнародні гранти та технічну допомогу – і можуть подавати заявки на участь у них онлайн.

Станом на квітень 2025 року в ДАР було зареєстровано понад 200 тис. сільгоспвиробників, а за 2024 рік 31,6 тисячі агровиробників отримали державну допомогу через платформу на суму 3,88 млрд грн.¹⁸ На 2025 рік у державному бюджеті на ключові програми підтримки аграріїв передбачено понад 6 млрд грн.

- **Цифрові кредитні платформи банків:** частина провідних українських банків розробила власні цифрові платформи для кредитування бізнесу, які значно спрощують та прискорюють процес отримання фінансування.

Ощадбанк («ОщадБізнес»): Ця цифрова екосистема, розроблена компанією Fintech Pro, дозволяє клієнтам МСБ подавати онлайн-заявки на кредити, отримуючи попереднє рішення протягом 24 годин. Платформа автоматизує документообіг, дозволяє підписувати документи будь-яким цифровим підписом, автоматично заповнює дані з відкритих реєстрів та дає змогу відстежувати статус заявки онлайн.

ПриватБанк: Банк пропонує низку кредитних програм для агробізнесу, зокрема кредитну лінію "Агросезон" в рамках державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Також банк активно розвиває партнерські програми з провідними постачальниками насіння, добрив та засобів

¹⁸ У Державному аграрному реєстрі (ДАР) вже зареєстровано понад 200 тисяч користувачів, - Комітет з питань аграрної та земельної політики. URL: https://komagropolit.rada.gov.ua/news/main_news/75948.html

захисту рослин, пропонуючи фінансування за зниженими до 0,01% ставками.

Райффайзен Банк: Банк надає клієнтам доступ до системи інтернет-банкінгу Raiffeisen Business Online для управління фінансами та пропонує широкий спектр кредитних продуктів для аграріїв, включаючи партнерські програми та державну програму компенсації 25% вартості української сільгосптехніки.

Наявність розвинутої цифрової інфраструктури, особливо в аграрному секторі, демонструє високий потенціал для адаптації цих платформ до потреб зеленого фінансування. Ключовим завданням є не створення технологій з нуля, а інтеграція критеріїв сталості, екологічних стандартів та механізмів верифікації у вже існуючі, ефективні та перевірені ринком цифрові фінансові рішення.

Окрім банків, важливу роль у фінансуванні МСБ відіграють цифрові лізингові компанії та **інші небанківські фінансові установи**, які пропонують гнучкі та швидкі рішення.

Цифрова лізингова платформа ESKA Capital – орієнтована на надання лізингових послуг для мікро-, малого та середнього бізнесу, а також для фермерських господарств. Процедура отримання фінансування максимально спрощена та автоматизована: заявку можна подати через сайт, соціальні мережі або по телефону, а рішення приймається протягом 2 годин за мінімальним пакетом документів. Компанія фінансує як нову, так і вживану техніку віком до 15-20 років на термін від 1 до 5 років. Особливу увагу компанія приділяє підтримці агро- та МСБ з регіонів, що межують із зоною бойових дій, надаючи їм можливість отримати кошти або обладнання в лізинг.

Дана модель є перспективною для "зеленого" фінансування, оскільки може бути легко адаптована для лізингу енергоефективного обладнання, сонячних електростанцій, електромобілів та іншої техніки, що сприяє сталому розвитку.

Ще одним вдалим прикладом цифрового механізму за участі небанківських фінансових установ виступає інноваційний сервіс агророзстрочки **WEAGRO** (від фінансової компанії **Activitis**). У 2025 році сервіс збільшив ліміти фінансування до 5 млн грн та терміни розстрочки до 9 місяців, а у жовтні було анонсовано створення спільного цифрового продукту «WEAGROBANK» у партнерстві з Piraeus Bank.¹⁹ НФУ, до яких належать лізингові компанії, кредитні спілки, факторингові компанії та інші, відіграють важливу роль у фінансовій системі, пропонуючи альтернативні та часто більш гнучкі, ніж у банках, умови фінансування.

¹⁹ Перший цифровий сервіс для фермерів. WEAGRO. URL: <https://weagro.ua/weagrobank/>

2 СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ В ЄС

Розвиток нормативно-правової бази та практики нагляду у сфері зеленого фінансування в ЄС має велике значення для України з огляду на процес її вступу до ЄС, зростаючу роль фінансових інструментів, пов'язаних з ЄС, та поступове приведення українського фінансового регулювання у відповідність до європейських стандартів. Тому досвід ЄС, про який йдеться нижче, розглядається не як окремий огляд передумов, а як практичний орієнтир для визначення напрямів розвитку архітектури зеленого фінансування в Україні.

У період з 2022 по 2025 рік політика ЄС у сфері зеленого фінансування увійшла в нову фазу реалізації, яка характеризується переходом від добровільних механізмів до обов'язкових вимог щодо нагляду та звітності. Події у цей період піддали серйозній перевірці намір щодо розвитку зелених фінансів в ЄС. Якщо попередні роки переважно були присвячені розробці регуляторної рамки (Європейський зелений курс, Регламент про Таксономію, SFDR) та добровільного її застосування, то з 2022 року почався етап переходу до примусу у її виконанні. Регулятори, зокрема Європейський центральний банк (ЄЦБ), перейшли від публікації наглядових очікувань до реальних санкцій. Відбулось вичерпання термінів перехідних періодів. Наприклад, у 2024 році сплив термін для інтеграції кліматичних ризиків банками. Стались перші прецеденти фінансових покарань за невиконання вимог.²⁰

У процесі переходу до імперативних норм регулювання ринок та регулятори визнали надмірну складність деяких ключових елементів, насамперед Директиви про корпоративну звітність у сфері сталого розвитку (CSRD). На цьому тлі, у 2025 році відбулось часткове спрощення та відтермінування кінцевих термінів для певних категорій компаній, щоб уникнути регуляторних санкцій.

З іншого боку, дебати про роль центральних банків у озелененні економіки перейшли від теоретичних дискусій до практичних інструментів. При цьому відбувся чіткий вибір: регулятори ЄС відкинули суперечливі промо-інструменти (як-от Green Supporting Factor), але натомість почали впроваджувати інноваційні заходи у сфері власного управління ризиками, зокрема через «озеленення» політик застави.⁵

Для України, яка перебуває на етапі розробки власної архітектури зелених фінансів та гармонізації її з нормами ЄС, збільшується поле для емпіричного аналізу успіхів та помилок ЄС. Якісний аналіз наслідків впроваджених рішень дасть можливість уникнути невдалих етапів та обрати найбільш ефективні й прагматичні інструменти для стимулювання зеленої трансформації та відбудови.

2.1. Тенденції до спрощення регуляторних нормативів у ЄС

Таксономія ЄС залишається єдиним кодексом визначення зелених видів діяльності та фундаментом для системи зелених фінансів. На ній базується розрахунок банківських коефіцієнтів (GAR/BTAR²¹), стандарти зелених облігацій (EuGBS) та політика розкриття інформації.

Протягом останніх трьох років перелік діяльностей в Таксономії набув розширення. Ключовою подією стало прийняття у 2023 році так званого Екологічного делегованого акту (Environmental

²⁰ ECB begins applying capital charges to climate laggards. Green Central Banking. URL: <https://greencentralbanking.com/2022/11/08/ecb-capital-requirements-climate-thematic-review/>

²¹ Green Asset Ratio (GAR) – частка "зелених" активів (що відповідають Таксономії ЄС) у загальних активах банку. Banking Book Taxonomy Alignment Ratio (BTAR) – показник того, наскільки активи у портфелі банку відповідають критеріям EU Таксоному. Ці два показники, що є обов'язковими в рамках стандартів EBA Pillar 3.

Delegated Act). Цей акт доповнив Таксономію, яка раніше охоплювала лише дві кліматичні цілі (пом'якшення наслідків та адаптація), чотирма новими екологічними цілями:

- Стале використання та захист водних і морських ресурсів;
- Перехід до циркулярної економіки;
- Запобігання та контроль забруднення;
- Захист та відновлення біорізноманіття та екосистем.

Проте, з початком імплементації у 2024 році ринок зіткнувся з величезними труднощами у застосуванні надзвичайно деталізованих Технічних критеріїв відбору (TSC) та критеріїв «Не завдання значної шкоди» (DNSH), особливо для ланцюгів постачання на рівні ММСП.²²

У відповідь на скарги ринку, у лютому 2025 року Платформа зі сталого фінансування (PSF), що консулює Єврокомісію, опублікувала ключовий звіт «Спрощення Таксономії ЄС».²³ Цей документ фіксує офіційне визнання надмірної складності системи і пропонує з 01 січня 2026 року:

1. **Запровадження принципу матеріальності**, який дає дозвіл компаніям не звітувати за несуттєвими²⁴ для їхньої діяльності показниками, що має скоротити тягар звітності більш ніж на третину.
2. **Спрощення процедур оцінки впливу** на довкілля для ММСП, подання її у формі самодекларації відповідності DNSH без індивідуальних оцінок;
3. **Спрощення підходу до розрахунку Green Asset Ratio (GAR)** для банків, зокрема для їхніх роздрібних портфелів (іпотеки).
4. **Розробка спрощених та добровільних підходів** до звітності для лістингових та нелістингових ММСП.

Україні важливо звернути увагу на цю зміну в підході ЄС. Вона свідчить про складність впровадження бінарної системи та переваги більш диференційованої класифікації, яка, окрім категорій «зелені» та «незелені», має також передбачати певні перехідні позиції. Впровадження рекомендацій звіту PSF під час розробки Національної таксономії підвищить шанси України на її успішне застосування. Для України це також демонструє важливість балансу між авторитетом регуляторних норм та доступністю ринку при розробці підходів до національних зелених облігацій.

Великого розголосу у 2025 році набула дискусія щодо регуляторних актів запуску CSRD та стандартів EBA. В цей рік вперше велика кількість компаній (ті, що раніше звітували за NFRD) вперше публікують звіти про сталий розвиток за новими, надзвичайно деталізованими Європейськими стандартами звітності у сфері сталого розвитку (ESRS) (за 2024 фінансовий рік).²⁵ Водночас, усвідомлюючи неготовність більшості підприємств до цього, ЄС у 2025 році ухвалив так звану **директиву «Stop-the-Clock»** (Директива (EU) 2025/794 набула чинності

²² EU Platform on Sustainable Finance report: Simplifying the EU. URL: <https://www.regulationtomorrow.com/france/eu-platform-on-sustainable-finance-report-simplifying-the-eu-taxonomy-to-foster-sustainable-finance/>

²³ EU Platform on Sustainable Finance report: Simplifying the EU. URL: <https://www.regulationtomorrow.com/france/eu-platform-on-sustainable-finance-report-simplifying-the-eu-taxonomy-to-foster-sustainable-finance/>

²⁴ Якщо компанія має багато різноманітних видів діяльності, але діяльність, що підпадає під Таксономію, не складає значної частки її обороту (< 10 %), то вона може скористатись спрощеним підходом до Turnover KPI і не робити повну оцінку, але вказати, що ця частка була визнана «нематеріальною».

²⁵ All 2025 ESG and non-financial reporting regulations in the EU. PlanA.Earth. URL: <https://plana.earth/academy/eu-esg-regulations>

17.04.2025).²⁶ Ця директива відтермінувала на два роки строки звітності для «хвилі 2» (інші великі компанії – на 2028 р.) та «хвилі 3» (лістингові МСП – на 2029 р.). Також було прийнято низку норм для спрощення самих стандартів ESRs.²⁷

Паралельно, з 2024 року для великих банків ЄС стали обов'язковими до розкриття Імплементативні технічні стандарти (ITS) Європейського банківського органу (EBA) щодо ESG-ризиків за Pillar 3. Відповідно до них банки мають опублікувати 10 стандартизованих шаблонів, що детально описують їхні перехідні та фізичні ризики, а також розраховують ключові показники узгодженості з Таксономією – Green Asset Ratio (GAR) та Banking Book Taxonomy Alignment Ratio (BTAR).

Спостерігається певна регуляторна колізія: одночасний запуск звітності для банків та її відтермінування для компаній. З огляду на це можна припустити, що впровадження аналогічних імперативів звітності для українських банків буде поставлено у залежність від Таксономії та корпоративних даних, які наразі відсутні. Досвід ЄС у 2025 році доводить, що вимога до українських банків звітувати за ESG-показниками до того, як буде запроваджено Національну Таксономію та відповідну корпоративну звітність, скоріше за все буде складно виконати, особливо в частині імплементативних показників GAR. GAR переважно розраховується на основі даних від компаній, що вже звітують за Таксономією. Натомість BTAR призначений для оцінки активів компаній, що не звітують за Таксономією (наприклад, ММСП).

Для української економіки, термін затвердження Таксономії невизначений, показник GAR, до її затвердження, буде близьким до нуля і не матиме сенсу. Натомість, саме методологія BTAR є найбільш релевантною для України на початковому етапі. Впровадження BTAR вимагає від банків не пасивного збору даних (яких не існує), а активної оцінки клієнта та використання проксі-моделей і спрощених критеріїв.²² Такий підхід також робить доцільним диференційовану градацію із додатковою перехідною позицією у Таксономії.

2.2. Перспективні практики зеленого фінансування в країнах ЄС

У 2024-2025 роках відбулась важлива зміна у стандартах емісії зелених облігацій в ЄС. Регламент EuGBS, що вступив в дію 21 грудня 2024 року передбачає можливість для емітента випустити облігації, що на максимально відповідають Таксономії ЄС (хоча передбачено і певну гнучкість). Підтвердженням цьому має слугувати обов'язкова зовнішня верифікація верифікатором, зареєстрованим в ESMA. Також передбачаються високі вимоги до прозорості.²⁸ Цей досвід є особливо актуальним для України, де подальша розробка національної таксономії та вимог щодо розкриття інформації про ESG, ймовірно, зіткнеться з подібними проблемами, пов'язаними з впровадженням та дотриманням принципу пропорційності.

Проте, інтерес учасників ринку до таких «золотих» зелених облігацій виявився дуже обмеженим. Станом на середину 2025 року було лише декілька емісій. Стандарт виявився надто жорстким та дорогим. Він потребує високих витрат на юридичний супровід та верифікацію. Тоді як компанії, які мають достатньо активів, які можуть впевнено відповідати таким високим вимогам (здебільшого такими володіють комунальні підприємства) – обмаль. І головне – поки що такий інструмент позбавлений цінової переваги.

²⁶ European Sustainability Reporting – Omnibus Update and ... URL: <https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/deloitte/heads-up/2025/european-sustainability-omnibus-reporting-standards>

²⁷ European Sustainability Reporting – Omnibus Update and ... URL: <https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/deloitte/heads-up/2025/european-sustainability-omnibus-reporting-standards>

²⁸ The European green bond standard – Supporting the transition. Finance. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/european-green-bond-standard-supporting-transition_en

Досвід EuGBS 47 показує, що надто жорсткий «золотий стандарт» не працює навіть на розвиненому ринку ЄС. Для України досвід EuGBS з одного боку показує доцільності розробки власних, більш гнучких національних стандартів для зелених облігацій, а з іншого – перспективний інструмент для залучення фінансування комунальними підприємствами, за умови надання додаткової державної або міжнародної підтримки для формування цінової привабливості.

Важливо відзначити, що зелене фінансування ММСП в ЄС останнім часом активно просувається через програмне фінансування від міжнародних фінансових організацій (МФО), які використовують місцеві банки та фінкомпанії як агентів. Так, наприклад EIB Group у грудні 2024 р. анонсувала пакет у 3 млрд євро на 2025–2028 рр. для агросектору та біоекономіки у кооперації з місцевими банками та фінкомпаніями. Передбачається, що така комбінація дозволить розблокувати до 8.4 млрд євро.²⁹

Також ЄБРР запустив програму «SME Go Green» для Західних Балкан на суму до 120 млн євро, з планом розширення до 400 млн євро на цілі приведення продукції у відповідність до стандартів ЄС. В якості інструмента передбачається змішане фінансування, що поєднує: цільові кредитні лінії через місцеві банки; інвестиційні гранти та технічну допомогу.³⁰

Цікавою є програма InvestEU, розроблена для підтримки через IFC місцевих спеціалізованих фінансових компаній (наприклад, HeavyFinance в Литві³¹) для надання кредитів МСП в агросекторі на конкретні зелені практики (наприклад, «no-till farming»).³² Цікаво, що практика IFC передбачає, що верифікація зеленого проекту не потрібна, якщо кредит іде на попередньо сертифіковані проекти або обладнання з затвердженого списку.

Зазначені приклади підтверджують актуальність підходу просування зеленого фінансування МСП в агросекторі не «знизу-вгору» (через попит ММСП і власні політики фінансових посередників), а «згори-вниз» – через цільові кредитні лінії від МФО (EIB, EBRD, IFC), що розподіляються через банки, кредитні спілки та фінансові компанії. Це актуалізує завдання для НБУ та Уряду проактивно працювати з МФО над створенням програм аналогічних «SME Go Green». І поширювати підхід до верифікації зелених кредитів для ММСП через підтвердження цільового використання коштів на сертифіковану технологію. Ці підходи є особливо актуальними для України, де механізми змішаного фінансування за підтримки міжнародних фінансових інститутів, ймовірно, стануть одним із основних каналів розширення зелених інвестицій серед малих та середніх підприємств і агробізнесу.

²⁹ €3 billion of EIB Group financing announced for farmers and ... URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2024-497-eur3-billion-of-eib-group-financing-announced-for-farmers-and-bioeconomy>

³⁰ EBRD and EU support green and sustainable transition in Bosnia ... URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2024/ebrd-and-eu-support-green-and-sustainable-transition-in-bosnia-and-herzegovina.html>

³¹ Литовська фінтех-компанія (fintech), яка працює як платформа для інвестицій та кредитування, орієнтована виключно на агросектор. Фактично – маркетплейс, що з'єднує фермерів, яким потрібні гроші на зелену модернізацію, з інвесторами, які хочуть вкласти кошти у стале сільське господарство.

³² Agricultural SMEs get €50 million to support decarbonisation. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pt/ip_24_1435

3 ЗАЛУЧЕНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ

Аналіз нормативно-правової бази Європейського Союзу, представлений у попередньому розділі, окреслює стратегічні орієнтири для розвитку ринку зелених фінансів в Україні. На практичному рівні міжнародні фінансові інститути (МФІ), такі як ЄБРР, ЄІБ та МФК, виступають ключовими посередниками у впровадженні цих стандартів у країні. МФІ виконують роль трансмісійного механізму, адаптуючи підходи ЄС (зокрема щодо таксономії ЄС та вимог до розкриття інформації про ESG) до специфіки внутрішнього ринку за допомогою цільових кредитних ліній та програм технічної допомоги. Таким чином, діяльність МФІ не тільки забезпечує капітал, необхідний для зеленої трансформації, але й сприяє поступовому приведенню національних фінансових практик у відповідність до європейських вимог. У цьому розділі детально розглядаються конкретні інструменти МФІ та їхня роль у впровадженні стандартів сталого фінансування в Україні.

У 2024–2025 роках міжнародна підтримка України дедалі більше переорієнтовувалася з надання екстреної допомоги на структуровані механізми фінансування «зеленого» відновлення та переходу. При цьому, роль МФІ у розвитку зеленого фінансування в Україні залишається ключовою. В умовах обмеженого ризик-апетиту приватного капіталу, МФІ у 2024-2025 роках стали основними провідниками зелених інвестицій. Архітектура міжнародної допомоги Україні теж зазнала змін, еволюціонувавши від екстреного гуманітарного реагування до структурованої, довгострокової стратегії відновлення. Ключовою характеристикою цього періоду є інтеграція принципів сталого розвитку та декарбонізації у фінансові механізми реконструкції. Підхід зеленого відновлення набув офіційної формалізації у вигляді Законопроекту і перейшов від політичного гасла до реальної жорсткої умови доступу до капіталу, що продиктовано статусом України як кандидата на вступ до Європейського Союзу та вимогами ЄЗК.

Аналіз діяльності МФІ у 2025 році свідчить про формування складної, багатокомпонентної екосистеми, де технічна допомога (розробка правил гри) працює в тісному симбіозі з масштабними інвестиційними інструментами (надання ліквідності). Якщо у перші роки повномасштабного вторгнення фокус був зміщений на фізичне виживання енергосистеми, то у 2025 році міжнародні партнери, такі як уряд Німеччини (через GIZ та KfW), Європейський Союз та міжнародні фінансові організації (ЄБРР, ЄІБ, МФК), реалізують комплексні програми, спрямовані на створення ринку зелених фінансів, зокрема реформи публічних інвестицій, розвитку зелених фінансів, карбонових сертифікатів, муніципальних запозичень.

3.1. Ukraine Investment Framework

Провідну роль у формуванні запиту на розвиток зелених фінансів в Україні на даний момент виступає інструмент підтримки від ЄС Ukraine Facility. Ядром взаємодії з приватним сектором та фінансовими ринками в якому є Другий компонент (Pillar II) – **Ukraine Investment Framework (UIF)**. Цей інструмент розроблений для зниження ризиків інвестування в Україну та залучення приватного капіталу. Його загальний бюджет становить 9,5 млрд євро, з яких 7,8 млрд євро – це бюджетні гарантії ЄС, а 1,5 млрд євро – змішане фінансування (blended finance) та технічна допомога. І при цьому він містить жорстку кількісну вимогу: щонайменше 20% усіх інвестицій мають бути спрямовані на зелений перехід та захист довкілля.³³ Таким чином, положення Ukraine Facility трансформувало абстрактні заклики до екологізації у конкретний фінансовий імператив.

³³ Ukraine Investment Framework - Enlargement and Eastern Neighbourhood - European Union. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine/ukraine-investment-framework_en

Управління UIF здійснюється Керівною радою, яка визначає стратегічні орієнтири та затверджує інвестиційні програми. У 2025 році Рада схвалила низку гарантійних угод на суму понад 5,7 млрд євро, що, за очікуваннями, має мобілізувати понад 18 млрд євро інвестицій.³⁴ Ця структура забезпечує координацію між донорами та урядом України, гарантуючи, що інвестиції відповідають пріоритетам Плану України.

Міжнародні фінансові організації (МФІ), такі як ЄБРР, ЄІБ та МФК, які виступають імплементуючими партнерами UIF, створили спеціальні «зелені вікна» у своїх кредитних лініях. Проекти, що будуть відповідати критеріям Зеленої Таксономії, отримують пріоритетний доступ до гарантій, що дозволяє суттєво знизити відсоткові ставки та вимоги до застави.

Оскільки на даний момент в Україні ще відсутня Національна Таксономія, то важливим попереднім кроком у 2025 році стало обов'язкове застосування принципу DNSH до всіх проєктів, що фінансуються через Ukraine Facility. Це закріплено в Регламенті ЄС щодо інвестування Ukraine Facility – Ukraine Investment Framework.³⁵ Дана регуляторна вимога імпортована безпосередньо з практики ЄС поки містить обмовку що цей принцип має виконуватися «настільки, наскільки це можливо в контексті війни чи післявоєнної відбудови». Втім він зобов'язує проводити екологічний скринінг всіх проєктів (наприклад, будівництво доріг чи лікарень).

Впровадження DNSH стало потужним драйвером попиту на екосистемні послуги. Українські девелопери, банки та муніципалітети змушені звертатися до консультантів для проведення оцінки відповідності, що стимулює ринок екологічного консалтингу та верифікації.³⁶

Важливою новацією цього періоду стало також те, що у 2025 році великі МФІ перейшли від прямого кредитування до створення складних фінансових продуктів, що використовують донорські гарантії для мультиплікації капіталу. Центральне місце у цій системі займають механізми, що знижують ризики для приватного капіталу (risk-sharing), та технічні програми, які готують регуляторне поле для їх впровадження. При цьому, кожна інституція постаралась зайняти власну нішу.

3.2. ЄБРР: Механізм підтримки енергетичної безпеки

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) залишається найбільшим інституційним інвестором в Україні. Банк лише у 2024 році розмістив 2,4 млрд євро в Україні.³⁷

Його ключовим інструментом у сфері зеленого фінансування у 2025 році є **Механізм підтримки енергетичної безпеки (Energy Security Support Facility - ESSF)**.³⁸ Визначальною рисою ESSF є вимога, що щонайменше 70% субкредитів повинні бути спрямовані на інвестиції в зелену

³⁴ New agreements worth EUR 2.3 billion under the Ukraine Facility investment instrument signed at URC 2025 in Rome. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/novi-uhody-na-23-mlrd-u-mezhakh-investytsiinoho-instrumentu-ukraine-facility-pidpysaly-na-urc-2025-urym>

³⁵ Strategic Orientations of the Ukraine Investment Framework 2024-2027 Contents - Enlargement and Eastern Neighbourhood. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/6fce1115-0598-41a7-b696-9ef3cc79ca15_en?filename=Strategic%20Orientations%20UIF%20Steering%20Board.pdf

³⁶ Green Finance for Ukraine's Recovery: Challenges and Prospects - DiXi Group. URL: <https://gto.dixigroup.org/en/news/zelene-finsuvannia-dlia-vidnovlennia-ukrainy-vyklyky-ta-perspektyvy>

³⁷ European Bank for Reconstruction and Development. (2025). Annual Review 2024. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/assets/pdfs/communications-department/annual-review/annual-review-2024/ebd-annual-review-2024-english.pdf

³⁸ Ukraine's Oschadbank joins EBRD's Energy Security Support Facility. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/ukraine-s-oschadbank-joins-ebd-s-energy-security-support-facili.html>

економіку. Це включає децентралізовану генерацію, системи накопичення енергії (BESS) та енергоефективність. Така висока планка зеленої квоти демонструє пріоритетність кліматичних цілей навіть в умовах війни.

ESSF діє через надання нефондованих інструментів розподілу ризиків українським банкам-партнерам. У 2025 році активними учасниками програми є **Ощадбанк, Укргазбанк та ПриватБанк**. ЄБРР покриває до 50% кредитного ризику за новими кредитами, виданими цими банками приватним МСБ, муніципалітетам та домогосподарствам.

Кредитна лінія EU4Business-EBRD. Доповненням до ESSF є кредитна лінія з інвестиційними стимулами для МСБ. У 2025 році близько 70% цієї лінії також зарезервовано для зелених технологій. Позичальники отримують грантові кешбеки після успішної верифікації проєкту, що створює додатковий фінансовий стимул для модернізації.³⁹ Програма є комплексною: окрім позики, МСП отримують технічну допомогу (для аудиту) та інвестиційний стимул (грант у розмірі до 15% від суми кредиту) після успішного завершення проєкту. Цей механізм спрямований на приватний сектор (МСП) та реалізується через банки-партнери (наприклад, Ощадбанк, Банк Львів).

3.3. ЄІБ та ПРООН: партнерство для відновлюваної енергетики

Проєкт Renewable Energy Solutions (RES) є прикладом успішної синергії між банком розвитку (ЄІБ) та агенцією з впровадження (ПРООН), за фінансової підтримки уряду Німеччини.⁴⁰ Програма фокусується на інтеграції відновлюваних джерел енергії в громадську інфраструктуру (лікарні, школи). Фінансовий інструмент поєднує кредити ЄІБ з грантовим компонентом від Міністерства економіки та клімату Німеччини (BMWK) через фонд IKI.⁴¹ Грант покриває частину капітальних витрат, роблячи проєкти доступними для бюджетів громад. Програма розвитку ООН виступає технічним партнером та агентом із закупівель. Це вирішує проблему низької інституційної спроможності муніципалітетів та корупційних ризиків. ПРООН забезпечує повний цикл супроводу понад 500 проєктів у 150 громадах.⁴²

Також ЄІБ у 2025 році зосередив свою діяльність і на фінансуванні об'єктів державної та муніципальної інфраструктури. Одним із ключових інструментів стала «Програма відновлення України III»⁴³, механізм реалізації якої визначено Постановою КМУ № 162 від 14.02.2025 року. Постанова затверджує «Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам...» та встановлює обов'язкові критерії допуску проєктів до фінансування. Зокрема, інфраструктурний об'єкт має перебувати у комунальній власності, орган місцевого самоврядування повинен забезпечити співфінансування (не менше 23% для покриття податків і зборів), а сам проєкт повинен відповідати вимогам щодо енергоефективності, інклюзивності та безбар'єрності.

³⁹ RLF-RLG-Ukrgasbank 2025 | We invest in changing lives - EBRD, доступ отримано листопада 21, 2025, <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/56346.html>

⁴⁰ EIB and UNDP forge new partnership to accelerate Ukraine's green energy transition, доступ отримано листопада 21, 2025, <https://ukraine.un.org/en/297863-eib-and-undp-forge-new-partnership-accelerate-ukraine%E2%80%99s-green-energy-transition>

⁴¹ Ukraine takes a step forward in decentralised green energy development under the RES Programme, доступ отримано листопада 21, 2025, <https://iki-ukraine.org/ukraine-takes-a-step-forward-in-decentralised-green-energy-development-under-the-res-programme/>

⁴² EIB and UNDP strengthen cooperation to accelerate Ukraine's recovery, доступ отримано листопада 21, 2025, <https://www.eib.org/en/press/all/2025-392-eib-and-undp-strengthen-cooperation-to-accelerate-ukraine-s-recovery>

⁴³ Програма ратифікована Законом України «Про ратифікацію Фінансової угоди "Програма відновлення України III"» (№ 3905-ІХ).

3.4. NEFCO: Програма зеленого відновлення

У 2025 році Програма зеленого відновлення для України (Green Recovery Programme) під егідою NEFCO перейшла у Другу фазу, змінивши підхід з чисто грантового на змішане фінансування.⁴⁴ Програма націлена на проекти середнього розміру (від 1 до 10 млн євро) у секторах централізованого теплопостачання (біомаса), водопостачання та поводження з відходами. Програма активно використовує внески донорів, зокрема Данії та ЄС, для надання інвестиційних грантів, які комбінуються з позиками. Цей підхід дозволяє поширити донорські кошти на більшу кількість проектів, залучаючи муніципалітети до співфінансування. Подача заявок відбувається на постійній основі, що дозволяє громадам звертатися за фінансуванням у міру готовності проектної документації, яку також допомагають розробити консультанти NEFCO.

3.5. Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership

Ще однією цікавою ініціативою став фонд **E5P**. E5P – це багатодонорський фонд, його внески формують ЄС та близько 24 країни. Серед донорів: держави Східного партнерства, включно з Україною. Керівництво здійснює Асамблея донорів, яка затверджує гранти й стратегію фонду. ЄБРР виконує роль менеджера фонду – адмініструє його діяльність.

В Україні фонд надає гранти для здешевлення та де-рискінгу великих муніципальних проектів у сфері енергоефективності, тепло- та водопостачання на умовах змішаного фінансування. Ці гранти роблять проекти економічно життєздатними та дозволяють муніципалітетам залучати кредити від МФІ (таких як ЄБРР, ЄІБ, NEFCO). Протягом 2025 року E5P активно підтримував низку проектів, зокрема: відновлення водопостачання у Миколаєві, модернізацію систем теплопостачання у Чернівцях, Луцьку та Житомирі, а також будівництво енергоефективного житла для ВПО у Кропивницькому.

⁴⁴ Nefco Green Recovery Program for Ukraine – Danish Contribution, доступ отримано листопада 21, 2025, <https://www.nefco.int/procurements/nefco-green-recovery-program-for-ukraine-danish-contribution/>

4 РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЗЕЛЕНИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ ТА ПРАКТИК

Насичення ринку фінансовими ресурсами від МФІ та донорів стимулювало розвиток та диверсифікацію номенклатури зелених продуктів, а також появу власних банківських інструментів. За допомогою «Зеленої Платформи» представлені у вітчизняному банківському секторі типи зелених продуктів (кредитів) для населення бізнесу та громад можна систематизувати за трьома основними групами: продукти у партнерстві з МФІ; власні продукти під енергоришення; власні по-за енергетичним сектором.

Переважаання фінансових продуктів, пов'язаних з енергетичним сектором зумовлено високим попитом на енергоавтономні рішення в умовах війни і значним обсягом міжнародної фінансової допомоги на дану ціль. Саме такий тип продуктів на кінець 2025 року складає понад 90% лінійки банківських зелених кредитів. Відповідно і будь який продукт зеленого кредиту, не прив'язаний до енергообладнання є унікальною новацією в Україні. І слід зазначити, що таких стає більше.

Важливий нюанс: продукти банків у партнерстві з МФІ часто не виокремлюються в їх продуктових лінійках, а йдуть додатком. Тобто клієнт бере стандартний інвестиційний кредит, до якого менеджер банку приєднує договір гарантії ЄБРР або грантову заявку. Тому на сайтах банків вони часто знаходяться в розділі «Партнерські програми», а не в «Кредити».

4.1. Продукти у партнерстві з МФІ

Ця група продуктів включає програми з грантовою складовою (кешбеком) або гарантіями (risk-sharing), які фінансуються МФІ (ЄБРР, IFC, інш). Серед них можна виділити:

а) Програми з грантовою складовою (кешбек/грант). Призначення: модернізація обладнання та енергоефективність. Наприклад, продукти в цій категорії **пропонують**:

- **Банк Львів.** Назва програми/продукту: «Кредити з грантом EU4Business-EBRD» (або «Інвестиційний кредит з грантовою складовою»).

- **Ощадбанк.** Назва програми/продукту: «Кредитування за програмою ЄБРР (EU4Business)». Часто пропонується в рамках продукту «Доступні кредити 5-7-9%» як додаткова опція (комбінація державної компенсації відсотків та європейського гранту).

- **ProCredit Bank.** Назва програми/продукту: «InnovFin» (для інновацій) або «Кредити за програмою EU4Business-EBRD».

б) Програми розподілу ризиків. Призначення: отримання фінансування без повної застави (застава покриває лише частину, решту – гарантія від МФІ). Досить часто такий продукт йде на фінансування потреб у поповненні обігових коштів. **Наприклад пропонують**:

- **ПриватБанк.** Назва програми/продукту: «Кредити під гарантії ЄБРР» (портфельні гарантії). В інтерфейсі Приват24 для бізнесу цей продукт часто маркується як опція при оформленні кредитного ліміту.

- **Укргазбанк.** Назва програми/продукту: «Бланкове фінансування під гарантію IFC» (або програма Global Trade Finance Program для імпортерів енергообладнання).

- **Райффайзен Банк.** Назва програми/продукту: «Кредитування під гарантії DFC» (Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку). Специфіка: Орієнтовано на МСБ та агробізнес.

в) Спеціалізовані «зелені» лінії (GEFF та аналоги). Призначення: фінансування купівлі конкретних дозволених технологій із переліку-відбору (Technology Selector). **Наприклад:**

- **ОТР Bank.** Назва програми/продукту: «Зелені кредити» (в рамках співпраці з ЄБРР/GEFF) або «Кредити на енергоефективні технології». Як правило цей продукт орієнтований на агровиробників та МСБ.

- **Укрексімбанк.** Назва програми/продукту: «Спільна програма з ЄІБ "Основний кредит для аграрної галузі України"» (включає «зелений» компонент) або «Програма Фонду зеленого зростання (GGF)».

4.2. Власні банківські продукти (енергетичний сектор)

Даний сегмент зелених банківських продуктів є найбільш масовим. Він орієнтований на енергонезалежність бізнесу та домогосподарств.

а) Кредити на децентралізовану генерацію («Енергонезалежність»): фінансування газопоршневих, газотурбінних установок та когенераційних машин. Пропонуються на термін до 5–7 років. Можна без застави (або під заставу самого обладнання), пільгова ставка за програмою «5-7-9%». **Наприклад:**

- **ПриватБанк.** Назва програми/продукту: «Енергонезалежність» / «Кредит під заставу»),
- **Ощадбанк.** Назва програми/продукту: «Енергоефективність бізнесу»),
- **ПУМБ.** Назва програми/продукту: «Фінансування відновлення енергетичної інфраструктури»), інш.

б) СЕС для власного споживання: кредити на будівництво сонячних електростанцій для заміщення споживання з мережі. Розрахунок кредитного ліміту базується на економії витрат на електроенергію. Власний внесок від 10-20%. **Наприклад:**

- **Укргазбанк.** Назва програми/продукту: «ЕКО ЕНЕРГІЯ» для бізнесу.
- **Банк Кредит Дніпро.** Назва програми/продукту: «Цільові кредити на енергоефективність».

в) Energy Storage та зменшення енергозалежності: кредити на системи накопичення енергії, інвертори, теплові насоси для ФОП та фізосіб. Спрощена процедура видачі (часто як розстрочка або споживчий кредит), термін до 3-5 років. **Наприклад:**

- **Sense Bank.** Назва програми/продукту: «Джерело Енергії».
- **Ощадбанк.** Назва програми/продукту: «Моя нова енергія» для фізосіб.

4.3. Власні банківські продукти (неенергетичні сектори)

На кінець 2025 року, це переважно продукти, що стосуються екологізації транспорту, агросектору та будівництва.

а) Еко-логістика (Електромобільність): кредити на оновлення автопарків компаній (логістика, доставка) на електромобілі. Знижені відсоткові ставки або спеціальні партнерські програми з автодилерами. **Наприклад:**

- **Креді Агріколь.** Назва програми/продукту: програма автокредитування «Зелений кредит» (партнерські програми з Nissan, Renault).
- **Укргазбанк.** Назва програми/продукту: «ЕКО-Драйв».

б) Зелений агро-лізинг: кредит на купівлю сільгосптехніки зі зменшеними викидами або для технологій точного землеробства. **Умови:** лізинг без додаткової застави (предметом є сама техніка), швидке прийняття рішень. **Наприклад:**

- **Укргазбанк.** Назва програми/продукту: лізинговий продукт «ЕКО-Лізинг».
- **ОТП Лізинг.** Продукти зі спеціальними умовами на енергоефективну техніку.

в) Зелена іпотека та будівництво: кредит на фінансування житла класу енергоефективності «А» або «В». Як правило такі пропозиції інтегровані з державною програмою «єОселя» (де клас енергоефективності є однією з вимог для житла старше 10 років), або з міжнародною ініціативою SMARTER4EU, яка пов'язана із “зеленою іпотекою”.

Наприклад:

- **Глобус Банк.** Партнерські програми з «зеленими» забудовниками.
- **Ощадбанк** підписав меморандум із SMARTER4EU щодо запуску програми «Зелене житло та зелена іпотека» для України. Це передбачає розробку перших зелених іпотечних продуктів у країні, орієнтованих на житло з низьким споживанням енергії (30–50% менше енергії) і відповідністю критеріям Європейської таксономії.⁴⁵

Таким чином, як можна побачити, у 2025 році відбулось суттєве розширення продуктового ряду зелених фінансових продуктів. Асортимент фінансових інструментів, які покладені в основу цих продуктів в межах фінансового ринку тепер став ширшим і включає:

- ✓ **Гранти** – переважно від міжнародних інституцій.
- ✓ **Кредити** – переважно в рамках програм розподілу ризику та/або з механізмом компенсації відсотків.
- ✓ **Кредитні лінії** – значною мірою власні банківські продукти з кліматичними або екологічними вимогами, що надаються траншами.
- ✓ **Лізинг** – переважно фінансова оренда (розстрочка) для придбання обладнання з переліку прийнятних технологій в рамках міжнародних партнерських програм.
- ✓ **Інвестиції у капітал** – вкладення у статутний капітал компаній, що реалізують зелені інновації. Поки наявний лише обмежений перелік пропозицій таких інструментів.
- ✓ **Програми для стартапів** – спеціалізовані гранти та інвестиції для молодих екологічних проєктів.
- ✓ **ЕСКО-фінансування** – енергосервісні контракти, де інвестор впроваджує енергоефективні заходи за власний кошт, а повернення інвестицій відбувається за рахунок досягнутої економії енергоресурсів.

Така диверсифікація свідчить про розвиток ринку, який переходить від простих грантових програм і обмеження банківським сектором до складних ринкових інструментів (лізинг, ЕСКО), що вимагають більш глибокої фінансової експертизи. Водночас, потрібно зазначити, що пропозиція таких інструментів, як інвестиції у капітал, програми для стартапів і ЕСКО-фінансування – поки що доволі обмежені.

⁴⁵ Oschadbank and the international initiative SMARTER4EU signed a memorandum on the launch of the Green Housing and Green Mortgage program. Ощадбанк. URL: <https://www.oschadbank.ua/en/news/osadbank-ta-miznarodna-iniciativa-smarter4eu-pidpisali-memorandum-pro-zapusk-programi-zelene-zitlo-ta-zelena-ipoteka>

5 РИНОК ВУГЛЕЦЕВИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ

Протягом 2024-2025 років в Україні паралельно розвивалися два напрями: участь окремих проєктів у глобальному добровільному вуглецевому ринку та формування державної політики у сфері майбутнього регульованого ціноутворення на вуглець.

Обіг вуглецевих кредитів в Україні наразі відбувається переважно в межах добровільного сегмента, тоді як національна інфраструктура ринку вуглецю перебуває на стадії формування (табл. 5.1). В Україні з 2021 року запроваджено законодавство у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів⁴⁶, що формує регуляторну основу для системи MRV. На період воєнного стану дані регуляторні вимоги були переведені у добровільний режим, але у січні 2025 року ВРУ ухвалила закон,⁴⁷ який відновлює обов'язковість MRV для операторів. Тепер Закон передбачає реєстрацію установок, подачу планів моніторингу, подальших звітів, верифікацій, та створення / підтримку Єдиного реєстру з моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.

Таблиця 5.1. – Стан розвитку інституційного забезпечення ринку вуглецевих кредитів в Україні

Що зроблено у ЄС	Чого бракує в Україні
Діє система EU ETS, де “cap-and-trade” є основним принципом.	В Україні система ETS ще не повно функціонує, лише підготовчий етап.
Діє Union Registry – централізована база обліку дозволів.	В Україні немає національного реєстру/обліку вуглецевих одиниць.
Встановлені стандарти MRV (моніторинг, звітність, верифікація) в системі ETS.	В Україні законодавство MRV існує ⁴⁸ , але його імплементація ще неповна.
Є механізми на кшталт Market Stability Reserve для контролю надлишку квот.	В Україні немає механізму стабілізації ринку (надлишок дозволів).
Діє Regulation (EU) 2023/956 (CBAM) та інші елементи інтеграції ринків.	Для України поки що немає повної інтеграції з міжнародними ринками, механізми Article 6 ще на стадії підготовки імплементації.

Джерело: складено авторами

Наявні також публічні аналітичні документи, які окреслюють вимоги до додатковості, унікальності, відповідності міжнародним стандартам та процедур MRV у добровільному ринку вуглецю. Урядом України затверджено «дорожню карту» впровадження національної системи торгівлі викидами (ETS), що свідчить про стратегічний намір поступово переходити від фрагментарних ініціатив до більш стандартизованої моделі ринку.

Водночас відсутність повної стандартизації вуглецевого ринку залишається одним із ключових бар'єрів для розвитку вуглецевих кредитів в Україні. Попри наявність базового законодавства та окремих практик, досі не сформована цілісна нормативно-правова база, яка б регламентувала стандартизовані процедури випуску, обліку, реєстрації та торгівлі вуглецевими одиницями на загальнонаціональному рівні. Система MRV перебуває у стадії поступового впровадження: не всі оператори установок подають звітність на регулярній і обов'язковій основі, частина підзаконних актів та процедур верифікації ще розробляється. Національний реєстр

⁴⁶ Закон України № 377-IX «Про основні засади (принципи) моніторингу, звітності та верифікації парникових газів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20#Text>

⁴⁷ Закон України № 4187 IX «Про внесення змін..., щодо відновлення моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4187-20>

⁴⁸ Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» (№ 3991-20). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text>

вуглецевих одиниць і повноцінно запущена ETS, які є важливими елементами стандартизації, поки що відсутні. Інституційна інфраструктура – верифікаційні органи, механізми гарантування унікальності кредитів, прозорі правила їх обліку та обігу – або перебуває на етапі формування, або застосовується лише в межах окремих добровільних проєктів.

Ключовим обмеженням для фермерів та проєктних розробників є високі витрати на MRV (моніторинг, звітність і верифікацію). У ЄС відповіддю на цю проблему стає розвиток «low-cost MRV» на основі супутникових даних (зокрема програм ESA, проєктів на кшталт CAFAMORE) та дозволу використовувати моделювання запасів органічного вуглецю в ґрунті (SOC) замість масового лабораторного аналізу, що закріплюється у CRCF. Для України доцільно створити національну MRV-платформу на основі супутникових та геопросторових даних, а також офіційно оприлюднити методику моделювання SOC, адаптовану до українських ґрунтово-кліматичних умов, щоб зробити MRV фінансово доступним для агровиробників.

Відсутність єдиних, загальновизнаних стандартів для обліку ґрунтового вуглецю обмежує масштабованість та довіру до вітчизняних вуглецевих проєктів. У ЄС цю функцію поступово бере на себе Регламент CRCF (2024 р.) як загальноєвропейська рамка сертифікації поглинання вуглецю, доповнена методологічною базою JRC. Україна може скористатися цим досвідом через адаптацію принципів CRCF до національного законодавства та розробку національних методологій для аграрних проєктів (ґрунти, осушені торфовища, багаторічні травостани), які б відповідали як внутрішнім, так і потенційним вимогам зовнішніх ринків.

Викликом є також ризик втрати накопиченого вуглецю внаслідок зміни практик або екстремальних погодних явищ. Європейські схеми зменшують цей ризик через створення буферних резервів та укладання довгострокових контрактів (20–30 років). Відтак, для України доцільно ввести у національний стандарт вуглецевих кредитів обов'язковий «буфер ризику» та стандартизовані мінімальні строки зобов'язань щодо підтримки сталих практик.

Крім того, важливим питанням додатковості (additionality), без якої вуглецеві кредити втрачають екологічний зміст. У ЄС ця проблема розв'язується через результат-орієнтовані методики та чітко визначені базові сценарії, зокрема з використанням історичних бенчмарків. Україна має розробити та затвердити національні базові лінії для основних культур та агрокліматичних зон, а також ухвалити чіткий регламент додатковості, який визначатиме, які практики й за яких умов можуть вважатися додатковими.

Низький рівень довіри до добровільного ринку вуглецю є системним бар'єром як у ЄС, так і в Україні. Європейська відповідь полягає у створенні офіційної системи сертифікації поглинання (CRCF) та поступовій переорієнтації з приватних стандартів на схеми, визнані ЄС. Для України актуальним є ухвалення закону про вуглецеві одиниці та створення державного реєстру вуглецевих одиниць, який забезпечить простежуваність кредитів.

Структурною проблемою для аграрного сектору є малий масштаб значної частини фермерських господарств, що робить участь у вуглецевих програмах економічно малодоцільною при індивідуальному входженні. У ЄС цю проблему вирішують через агрегаційні платформи (Agreena) та кооперативні моделі, які знижують середні витрати MRV на одиницю площі. Україна може розвивати аграрні кооперативи та платформи для колективної участі в інвестиційних проєктах, а також запровадити цільові грантові програми для покриття витрат малих фермерів на MRV і початкову інтеграцію у вуглецеві схеми.

Добровільний ринок продемонстрував значно швидший розвиток, згенерувавши перші фінансові потоки у 2025 році. Ключовим гравцем стала програма "Carbon Credit Ukraine", орієнтована на агросектор.⁴⁹

Вкладення 1. Приклад інструменту добровільного ринку: Механізм програми "Carbon Credit Ukraine" та очікувані виплати у 2025 р.

Механізм програми полягає у стимулюванні фермерів до переходу на регенеративні методи ведення сільського господарства. Цей перехід дозволяє накопичувати вуглець у ґрунті, що верифікується за визнаною міжнародною методологією **Verra VM0042**.

Ключові особливості програми, що визначили її успіх у 2025 році:

- **Ретроактивність:** Програма дозволила фермерам отримати сертифікати за вже впроваджені практики за 2022, 2023 та 2024 роки.

- **Обсяг:** Учасники можуть отримати 2-4 карбонові сертифікати на гектар за кожен рік.

- **Фінансові потоки у 2025 році:** Програма анонсувала перші виплати фермерам за сертифікати у **другому кварталі 2025 року**, а першу видачу (емісію) сертифікатів – у **третьому кварталі 2025 року**.

Таким чином, у 2025 році в Україні виник реальний, ринковий, недержавний механізм монетизації вуглецевих одиниць. Він випередив державні ініціативи, оскільки знайшов сектор (агро) та міжнародну методологію (Verra), де верифікація є технічно можливою та комерційно доцільною.

Джерело: складено авторами

Недостатня інтеграція принципів вуглецевого фермерства із загальною кліматичною та аграрною політикою обмежує стратегічну стійкість таких ініціатив. У ЄС вуглецеве фермерство вбудовується у CAP через екосхеми, а також пов'язується з CBAM і політикою сталих ланцюгів постачання. Для України пріоритетом має бути інтеграція вуглецевого фермерства у Державну аграрну політику та стратегію декарбонізації, включно з підготовкою до можливого розширення логіки CBAM на аграрну продукцію, а також встановленням вимог до експортерів та імпортерів щодо прозорості вуглецевого сліду.

Нерозвиненість фінансових інструментів для підтримки вуглецевого фермерства обмежує темпи переходу до сталих практик. У ЄС значну роль відіграють програми Horizon Europe та інші фінансові інструменти, які підтримують MRV-інфраструктуру, пілотні проекти та моделі. Для України доцільно створити «Зелений аграрний фонд» або подібний фінансовий інструмент, спрямований на підтримку інвестицій у кліматично нейтральне сільське господарство.

Разом з тим, на тлі зазначених інституційних бар'єрів розвитку вуглецевих кредитів, вже існують приклади випуску й сертифікації вуглецевих кредитів українськими компаніями через міжнародні реєстри: так, *DTEK Renewables* здійснила випуск вуглецевих одиниць, сертифікованих через International Carbon Registry (табл. 5.2.).

Таблиця 5.2. – Ініціативи вуглецевих кредитів в Україні

№	Компанія	Ініціатива
Випущено вуглецеві кредити		
1	DTEK Renewables (енергетична компанія)	Сертифікація через International Carbon Registry (Ісландія) – «1 одиниця = 1 тонна CO ₂ через 1,56 MWh ВДЕ». «Чиста» електроенергія, що була вироблена підприємством впродовж

⁴⁹ Нікопольська сонячна ферма. URL: <https://carbonregistry.com/projects/nikopolska-solar--181>

		2019-2023 рр., дозволила уникнути викидів CO ₂ в обсязі 880 тис. тон ⁵⁰ .
Випуск вуглецевих кредитів на стадії підготовки		
2	Kernel Holding S.A. (агровиробник)	Пілотний проєкт «Seeds of Recovery» разом з компанією Sentinel Earth - 15 000 га у Чернігівській області; стандарт Verra VCS.
3	Carbon Credit Ukraine (посередник- платформа)	Допомагає фермерам отримувати вуглецеві кредити: аудит полів, оцінка потенціалу, підготовка документації. Компанія декларує підготовку проєктів у сфері регенеративного землеробства, скорочення метанових викидів, управління лісовими ресурсами, відновлюваної енергетики та біочар.
4	Agreena (посередник- платформа)	Програма «AgreenaCarbon» охоплює Україну; сертифікація Verra-VCS.
5	Credit Agricole Ukraine & eAgronom (посередник- платформа) & Agrosem (компанія-дистриб'ютор аграрних товарів))	Програма «Agriculture Climate Adaptation Program (ACA)», що включає можливість генерації вуглецевих кредитів для фермерів.

Джерело: складено авторами

У квітні 2024 року *Agreena*, датський посередник, уклали партнерську угоду з *Raiffeisen Bank Ukraine*. *Agreena* пропонує технологічну платформу та MRV-рішення (моніторинг, звітність, верифікація) для фермерів, що впроваджують регенеративне землеробство. Програма орієнтована на фермерів-клієнтів банку в Україні, з підтримкою сталих практик, а також генерації вуглецевих кредитів через програму *AgreenaCarbon*, сертифіковану за стандартом *Verra*⁵¹.

У 2025 році банк *Crédit Agricole Україна*, платформа *eAgronom* та дистриб'ютор агротехнологій *Agrosem* оголосили про запуск спільної програми агрокліматичної адаптації. Банк фінансує модернізацію технологій. *eAgronom* забезпечує супровід фермерів та карбонову методологію (MRV, тобто моніторинг даних протягом сезону; звітність за технологічними картами; верифікація даних третьою стороною; супутникова перевірка; відбір і лабораторний аналіз ґрунтових зразків.). *Agrosem* забезпечує фермерам доступ до агротехнологій, необхідних для виконання методології, зокрема: обладнання для мінімального або нульового обробітку (*no-till*, *strip-till*); рішення для впровадження покривних культур; системи точного землеробства; агрономічні консультації. Цикл даної програми включає:

- а) підготовку інвестицій і вибір практик,
- б) впровадження сталих технологій протягом сезону,
- в) супутниковий моніторинг та аналіз ґрунту,
- г) подання документації до *Verra*,
- д) *eAgronom* продає кредити (через брокерів або індивідуальним покупцям на добровільному ринку),
- е) виплата коштів фермерам (кошти надходять *eAgronom*, компанія розподіляє дохід, фермер отримує свою частку).

⁵⁰ Нікопольська сонячна ферма. URL: <https://www.carbonregistry.com/projects/nikopolska-solar-farm-181>

⁵¹ Райффайзен Банк уклав угоди з *Agreena* у сфері вуглецевої програми. 30 квітня 2024 р. URL: <https://raiffeisen.ua/news/raiffeisen-bank-uklav-ugodi-z-agreena-u-sferi-vuglecevo-programi-2034>

Ця програма охоплює такі технологічні практики як зменшений обробіток ґрунту, strip-till або повний no-till; покривні культури; мульчування, оптимізація сівозмін, точне внесення добрив⁵².

Отже, ці поодинокі українські програми співпраці між банками та посередниками формують сегмент добровільного ринку вуглецевих кредитів в Україні, інтегруючи фінансову підтримку фермерів, впровадження сталих агротехнологій та генерацію сертифікованих вуглецевих кредитів. Водночас, аналіз досвіду ЄС свідчить, що формування ринку аграрних вуглецевих кредитів має супроводжуватися:

- а) розвитком національної системи стандартизації та MRV,
- б) підтримкою агрегаційних моделей для малих і середніх фермерів,
- в) узгодженням політики carbon pricing із загальною аграрною та кліматичною стратегією.

Для України моделі прямих контрактів між агровиробниками та харчовими чи переробними компаніями можуть бути особливо ефективними для малих і середніх фермерських господарств. Це зумовлено тим, що створення індивідуальних проєктів із генерації та продажу вуглецевих кредитів на міжнародних ринках супроводжується значними транзакційними витратами, вимогами до масштабів земельних ділянок та високими витратами на MRV-процедури, що робить такі моделі фінансово невиправданими для дрібних виробників.

Для функціонування такої альтернативної моделі, зокрема контрактів у межах національної системи, необхідним є формування державного стандарту на зразок французького Label Bas-Carbone. Однак запровадження національного стандарту матиме економічний сенс лише за умови забезпечення належної інституційної довіри: прозорості методологій, незалежності та якості верифікації, надійності механізмів звітності та можливості зовнішнього аудиту.

Таким чином, ринок вуглецевих кредитів в Україні знаходиться на ранній стадії розвитку: окремі великі компанії вже інтегровані у глобальний добровільний ринок, існують законодавчі передумови (насамперед у сфері MRV) та стратегічні документи щодо запровадження ETS, проте відсутність національного реєстру, єдиних процедур випуску й торгівлі та недостатня інституційна спроможність у сфері верифікації обмежують масштаб розвитку вуглецевих кредитів в Україні.

Україна може прискорити розвиток добровільного ринку вуглецевих кредитів за умови поєднання стандартизації методологій, цифровізації систем моніторингу, звітності та верифікації (MRV), підвищення інституційної прозорості, цільової підтримки фермерів і інтеграції практик carbon farming у державну політику за аналогією з підходами ЄС. Це дозволить забезпечити належну якість вуглецевих одиниць, їх міжнародну сумісність та економічну доцільність участі для вітчизняних агровиробників..

⁵² Креді Агріколь об'єднує зусилля з eAgronom та ТОВ «Агросем» для розвитку сталого сільського господарства через програму АСА (Agriculture Climate Adaptation). URL: <https://credit-agricole.ua/o-banke/pres-centr/novini/kredi-agrikol-obyednuye-zusillya-z-eagronom-ta-tov-agrosem-d-1753>

6 СТВОРЕННЯ МІЖВІДОМЧОГО ОРГАНУ, ВІДПОВІДАЛЬНОГО ЗА РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ФІНАНСУВАННЯ

У цьому і наступних розділах пропонується до обговорення низка можливих політичних та інституційних напрямків для подальшого розвитку екосистеми зеленого фінансування в Україні. Запропоновані підходи та рекомендації слід розглядати як орієнтовні варіанти політики, покликані стимулювати подальше обговорення серед державних органів, фінансових установ та партнерів з розвитку. З огляду на міжгалузевий характер зеленого фінансування, реалізація таких ініціатив, ймовірно, вимагатиме координації дій між органами регулювання економіки, охорони навколишнього середовища та фінансової сфери, а також співпраці із зацікавленими сторонами приватного сектору.

Положення, викладені в попередніх розділах, свідчать про певну фрагментацію у розвитку екосистеми зеленого фінансування в Україні. Наявність розрізнених ініціатив у різних державних органах та фінансових регуляторах, що не мають єдиного стратегічного центру, гальмує масштабне розширення ринку. Виявлені інституційні бар'єри створюють очевидну потребу в ефективному механізмі міжвідомчої координації. Такий механізм дозволив би синхронізувати зусилля ключових зацікавлених сторін, гармонізувати регуляторні вимоги та забезпечити узгоджений державний підхід до фінансування «зеленого» відновлення України.

6.1. Обґрунтування

Розвиток зеленого фінансування є комплексним завданням, що виходить за межі компетенції одного міністерства чи регулятора, за межі будь-якого окремого сектору. Ефективна система зеленого фінансування має мати загальнонаціональну і міжсекторальну регуляторну рамку, оскільки потреби в залученні зелених інвестицій охоплюють як низку галузей економіки: сільське господарство, енергетику, промисловість, транспорт та інфраструктуру, будівництво та муніципальне господарство, так і практично всі сфери фінансів: державні, місцеві, приватні, банківські та небанківські. Відповідно питання розвитку зелених фінансів вимагають узгоджених дій Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Міністерств енергетики, інфраструктури та регіонального розвитку, фінансових регуляторів – Національного банку, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також представників місцевої влади та інших стейкхолдерів.

За відсутності інституційного органу, де перетинаються потоки інформації щодо потреб та ініціатив, виникають бюрократичні колізії, функціональні прогалини, складність доступу дублювання функцій та розробки політик, що суперечать одна одній. Характерними наслідками такої неузгодженості можуть бути непоінформованість учасників ринку про вже діючі інструменти і доступні ресурси, відсутність обґрунтованих інвестиційних проєктів, та систематизованих статистичних даних для аналізу ринку і звітності.

Саме брак так званого «єдиного вікна» для доступу до такої інформації виступає суттєвим обмеженням залучення у процес зеленого переходу приватного капіталу та міжнародних інвесторів. Не менш важливим є запит на централізацію збору статистичних даних – наприклад, щодо потоків зелених інвестицій. Їх централізація є критичною для моніторингу національного прогресу, зниження ризиків для інвесторів та побудови довіри до ринку. Наявність таких верифікованих і систематизованих даних набуває виняткової ваги при обґрунтуванні потреб у залученні фінансування в рамках механізму статті 6 Паризької угоди.

Іншим прикладом виступає розробка Національної Зеленої Таксономії. Це неможливо зробити в межах одного міністерства, оскільки вимагає глибокої секторальної експертизи для визначення науково обґрунтованих критеріїв для агросектору, енергетики, промисловості та

транспорту тощо. Координаційний орган слугує платформою для залучення різнопрофільних експертів. Досвід інших країн, показує ефективність створення цільових робочих груп саме для розробки таких секторальних посібників та подолання бар'єрів у впровадженні Таксономії ЄС.

Все це обумовлює потребу у наявності спеціальної установи з координації ініціатив та інформаційних потоків щодо залучення та розвитку зеленого фінансування в Україні. Головне завдання такого органу – забезпечити спрощення доступу до інформації, узгодженість регуляторних ініціатив та інтересів широкого кола стейкхолдерів, як підґрунтя для єдиної національної стратегії. Крім цього, це важливий інструмент гармонізації стратегічних зусиль уряду зі структурної трансформації економіки (мандат Мінекономіки) з оперативними заходами відновлення фінансової стабільності (мандат НБУ).

6.2. Міжнародний досвід: порівняльний аналіз моделей координації в ЄС

Аналіз міжнародного досвіду, як на рівні ЄС, так і окремих країн-членів, підтверджує необхідність створення таких координаційних платформ. Зокрема, на рівні ЄС діють:

- **Міжнародна платформа зі сталого фінансування (IPSF)** – форум, створений за ініціативи ЄС, об'єднує представників міністерств фінансів та центральних банків з ключових економік світу для обміну найкращими практиками та посилення порівняльності підходів, особливо у сфері розробки таксономії.

- **Експертні групи Європейської Комісії** – ЄС у своїй роботі спирається на поради IPSF, до якої входять представники приватного сектору, академічних кіл та громадянського суспільства, а також на "Експертну групу держав-членів", що забезпечує координацію на рівні національних урядів.

Важливо підкреслити консенсус на рівні ЄС щодо необхідності створення багатосторонніх координаційних механізмів з виокремленням функціоналу консультативно-експертної служби.

Аналіз країн-членів ЄС демонструє наявність доволі відмінних практик, вибір інституційного дизайну яких залежить від національної адміністративної традиції та політичних пріоритетів. Узагальнивши дані практики можна виокремити ключові умови побудови оптимальної моделі. Нижче наведено аналіз ключових моделей, що пропонують цінні уроки для України.

Німеччина: дворівнева модель (Уряд і Консультативна рада)

Німеччина використовує складну, але ефективну дворівневу систему, яка чітко розмежовує урядові рішення та консультації зі стейкхолдерами.

- **Міжміністерська робоча група (IMWG) зі сталого фінансування:** Це міжурядовий орган, що координує дії міністерств. Він очолюється Федеральним міністерством фінансів.⁵³ Ця група відповідає за конкретні урядові дії, такі як розробка та випуск федеральних "зелених" облігацій (Green Bonds).¹²

- **Консультативна рада зі сталого фінансування (Sustainable-Finance-Beirat, SFC)** – консультативний орган високого рівня, створений урядом у 2022 році.⁵⁴ Його членами є не урядовці, а представники фінансового сектору, реальної економіки, наукових кіл та громадянського суспільства. Головна функція SFC – консультувати уряд щодо розробки та

⁵³ Stocktaking sustainable finance products in Germany. 2024. URL: <https://climatecooperation.cn/wp-content/uploads/2024/05/Stocktaking-Sustainable-Finance-Products-in-Germany.pdf>

⁵⁴ У зв'язку із зміною Уряду Німеччини у 2025 році, діяльність цього органу була призупинена, але існують офіційні повідомлення, щодо наміру відновити його роботу.

імплементції Національної стратегії сталого фінансування.⁵⁵

Перевагою німецької моделі слід вважати те, що вона допомагає уряду приймати швидкі та скоординовані рішення у вузькому колі (через IMWG), водночас забезпечуючи легітимність та ринкову адекватність цих рішень через постійні консультації з широкою експертною радою (SFC).

Італія: централізована урядова модель

Італія обрала модель, що надає найвищий політичний пріоритет «зеленому» переходу, інтегруючи його в центр урядової структури. В її основу покладено **Міжміністерський комітет з питань екологічного переходу (Comitato Interministeriale per la Transizione Ecologica, CITE)** – орган найвищого політичного рівня, який очолює безпосередньо Прем'єр-міністр (або делегований ним міністр).⁵⁶

До складу CITE входять ключові економічні міністерства: економіки та фінансів, економічного розвитку, інфраструктури та сталої мобільності, сільського господарства. Важливо, що його мандат є надзвичайно широким і виходить далеко за межі фінансів. Комітет затверджує Національний план екологічного переходу (PTE), який охоплює кліматичну політику, мобільність, циркулярну економіку, управління водними ресурсами та стале фінансування.

Загалом, італійська модель є прикладом підходу до вирішення питання зеленого переходу на рівні Центрального органу виконавчої влади. Така модель зменшує ризик міжвідомчого опору, коли фінансова політика (Мінфін, НБУ) буде покликана забезпечити потреби реального сектору (Мінекономіки, Міненерго, Мінінфраструктури) із впровадження зелених проєктів.

Польща: мезо-рівнева модель на базі Міністерства фінансів

Приклад Польщі демонструє оригінальний з точки зору функціоналу підхід, орієнтований на швидкий результат та зменшення бюрократичних бар'єрів. Центральним органом цієї моделі виступає **Sustainable Finance Platform**, яка була запущена та координується Міністерством фінансів Польщі.⁵⁷ Вона слугує платформою для співпраці між урядовою адміністрацією (включаючи орган фінансового нагляду KNF) та учасниками фінансового сектору. Ключовою її особливістю є операційна структура, що складається з **чотирьох тематичних робочих груп**:

- РГ з розвитку ринку «зелених» облігацій (вкл. муніципальні);
- РГ із застосування Таксономії ЄС (виявлення бар'єрів, розробка секторальних посібників);
- РГ із впровадження ESG-звітності;
- РГ з проведення досліджень, освіти та розбудови потенціалу.

Загалом, польська модель є вдалим прикладом простого прагматичного підходу, коли під нагальні питання створюється експертна група, а рішення затверджується на рівні Міністерства фінансів України. Створення цільових експертних робочих груп є необхідною передумовою для прийняття оптимального рішення.

⁵⁵ The Sustainable Finance Advisory Committee of the Federal Government. URL: <https://sustainable-finance-beirat.de/en/home/>

⁵⁶ Italy Governance Scan for Policy Coherence for Sustainable Development / Reform Support. URL: <https://reform-support.ec.europa.eu/system/files/2022-10/Italy%20Governance%20Scan%20for%20Policy%20Coherence%20%20for%20Sustainable%20Development.pdf>

⁵⁷ Poland initiates work on a roadmap for the development of sustainable finance in the country - Gov.pl. URL: <https://www.gov.pl/web/finance/poland-initiates-work-on-a-roadmap-for-the-development-of-sustainable-finance-in-the-country>

Іспанія: інклюзивна модель державно-приватного партнерства

Іспанія обрала модель широкого консенсусу, намагаючись об'єднати всі зацікавлені сторони в одному органі – **Рада зі сталого фінансування (Consejo de Finanzas Sostenibles)**. Рада була створена в рамках національної Дорожньої карти і включає понад 30 членів, що представляють одночасно державні органи (міністерства, регулятори) та приватний сектор (банківські асоціації, бізнес-асоціації).⁵⁸ Інші органи, такі як Spainsif (Форум сталого інвестування) та OFISO (Обсерваторія фінансування), відіграють переважно дорадчу та експертну роль.

Загалом, іспанська модель можна розглядати як альтернативу німецькій дворівневій системі. Замість того, щоб розділяти уряд та стейкхолдерів, вона об'єднує їх. Це може сприяти швидшому досягненню консенсусу, але також несе ризик розмивання відповідальності та затягування дискусій.

Франція: модель звітування приватного сектору

Французький підхід має свою унікальність, обумовлену тим, що акцент на моніторингу та верифікації зобов'язань, був взятий на себе самим фінансовим сектором. Внаслідок поєднання урядової ініціативи та незалежного аналітичного центру, у Франції було створено **Обсерваторію сталого фінансування (Observatoire de la finance durable)**, яка орієнтована на виконання завдання моніторингу та оцінки виконання фінансовим сектором Франції своїх кліматичних зобов'язань (наприклад, «Net-Zero»)⁵⁹. Вона не належить до державних органів і не стільки розробляє політику, скільки верифікує її виконання та надає незалежні дані. Тобто дана модель безпосередньо стосується функції ведення національного реєстру зелених проєктів і бази даних верифікованих результатів зеленого переходу.

Важливим висновком з французького досвіду є те, що функція моніторингу та верифікації є достатньо важливою, щоб стати центральним завданням окремої інституції або, щонайменше, потужного, незалежного секретаріату в рамках більшої структури.

Таким чином, міжнародний досвід свідчить про необхідність **створення багатосторонніх координаційних механізмів**. Найбільш ефективні моделі поєднують високорівневу політичну координацію (Італія, Іспанія), чітке розмежування урядових та консультативних функцій (Німеччина, Польща), практично-орієнтовані робочі групи (Польща) та потужну функцію моніторингу (Франція).

6.3. Варіанти організації міжвідомчої координаційної ради з розвитку зелених фінансів в Україні

Варіант «А» – модель координаційної ради на базі РФС

Критично оцінюючи інституційний потенціал різних державних органів України щодо виконання функції централізованого координатора розвитку зелених фінансів, а також небажання створення додаткових паралельних структур, виглядає доцільним використати за основу вже наявний координаційний орган Рад фінансової стабільності (РФС), як центрального координаційного вузла з напрацювання рішень Уряду у сфері розвитку зелених фінансів. Такий підхід можна розглядати як найбільш прагматичний та мінімально достатній. РФС вже об'єднує

⁵⁸ El Consejo de Finanzas Sostenibles impulsará nuevos instrumentos financieros e iniciativas para facilitar la transición climática de las empresas. URL: <https://portal.mineco.gob.es/es-es/comunicacion/Paginas/consejo-finanzas-sostenibles.aspx>

⁵⁹ The European Taxonomy – Sustainable Finance Observatory. URL: https://sustainablefinanceobservatory.org/wp-content/uploads/2025/03/Taxonomy_Note.pdf

ключових фінансових регуляторів, Міністерство фінансів, НБУ, НКЦПФР та Фонд гарантування вкладів, що є основою для будь-якої стратегії сталого фінансування. Глобальний консенсус, зокрема в рамках NGFS, визнає кліматичні ризики як системну загрозу для фінансової стабільності, що прямо вписує питання сталого фінансування у поточний мандат РФС.

Потрібно зазначити, що критично-важливою для ефективної діяльності координаційного органу є включення до нього щонайменше Міністерства економіки, довіклля та сільського господарства України (Міністерство економіки). Після інституційних реформ та об'єднання міністерств, Міністерство економіки об'єднало потенціал трьох міністерств і стало відповідальним за низку зобов'язань України щодо Зеленого курсу. Воно опікується питаннями кліматичної політики, реалізацією Ukraine Facility та економічними аспектами євроінтеграції. Функціонування координаційного органу з розвитку зелених фінансів без провідної участі Мінекономіки є нежиттєздатним. Тут важливо зазначити, що міністр економіки де-факто вже бере участь у засіданнях РФС.

Загалом такий підхід дає можливість не створювати нову раду, а інституціоналізувати напрям зелених фінансів в рамках існуючої структури РФС шляхом **створення постійно діючого Комітету зі сталого фінансування під парасолькою РФС**.

У випадку такого рішення, буде потрібно розширити мандат РФС у сферу зеленого фінансування із виокремленням таких першочергових завдань з координації:

- розробки та подальшого оновлення Національної зеленої таксономії України, забезпечуючи її максимальну гармонізацію з Таксономією ЄС;
- розробки та моніторингу виконання єдиної Національної стратегії розвитку зеленого фінансування, яка б інтегрувала та розширювала діючу політику НБУ і НКЦПФР у цій сфері;
- забезпечення узгодженості політики між ключовими міністерствами та відомствами;
- комунікації та організації взаємодії з МФО та міжнародними партнерами з питань фінансування зелених проєктів та розвитку зелених фінансів;
- формування національної інфраструктури ESG-даних та програм з підвищення інституційної спроможності.

До *переваг* підходу зі створення координаційного органу на базі РФС можна віднести простоту і швидкість запровадження (фактично платформа вже діє і має належний представницький рівень – голови НБУ, ключових міністерств), заснований у царині профільного сектору (фінансового).

Водночас, існує і низка *недоліків*, зокрема:

● **потенційний конфлікт інтересів РФС**. Першочергове завдання РФС – реагування на раптові виклики фінансової стабільності. Тоді як Зелений курс і сталий розвиток – це довгострокова структурна політика економічного переходу. Існує ризик, що довгострокові питання сталого розвитку завжди програватимуть нагальним питанням стійкості банків;

● **обмежене представництво**. Навіть із залученням Мінекономіки, у складі РФС відсутні ключові міністерства реального сектору економіки (Міністерство енергетики, Міністерство інфраструктури та відновлення, Міністерство регіонального розвитку). Саме вони є основними замовниками та об'єктами зеленого фінансування, і без їх прямої участі розробка, наприклад, Національної таксономії буде неповноцінною.

● **звужений мандат**. Рішення РФС, згідно з положенням про неї, мають статус

необов'язкових рекомендацій. Для впровадження складної, міжвідомчої політики, яка вимагатиме від міністерств реальних дій (наприклад, зміни регуляцій, впровадження стандартів), цього може бути недостатньо.

Варіант «Б» – Створення нової Міжвідомчої ради з питань Зеленого курсу (МРЗК)

Ця модель є більш амбітною та стратегічно коректною, оскільки вона визнає Зелений курс як комплексну економічну стратегію для всього Уряду, а не лише питання фінансового регулювання. Така стратегія вимагає координації інвестиційної, промислової, енергетичної, транспортної та фінансової політик. Відповідно доцільним є створення МРЗК як нового, постійно діючого органу при Кабінеті Міністрів України. Ця модель подібна до італійської CITE⁶⁰ або німецької IMWG.

Така Міжвідомча рада має включати представника найвищого політичного рівня для подолання інституційного опору (Прем'єр-міністр України або Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економіки), профільних заступників Міністерства економіки з довілля та сільського господарства, а також представників Міністерства економіки, Міністерства фінансів, НБУ, НКЦПФР, Міністерства енергетики, Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури.

Ключовий функціонал МРЗК повинен включати: затвердження стратегічних документів (Національна зелена таксономія, Національні пріоритети та стратегія сталого фінансування); розв'язання міжвідомчих конфліктів; взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема в рамках статті 6 Паризької угоди; інше.

Перевагами такого підходу, у порівнянні з Варіантом «А» виступають **комплексність та стратегічний фокус, висока політична вага та обов'язковість рішень до виконання, збалансоване представництво**: Модель з самого початку включає як *фінансовий блок* (НБУ, Мінфін, НКЦПФР), так і *блок реального сектору* (Міністерства економіки, енергетики, інфраструктури тощо). Це є критично важливим для розробки практичної та науково обґрунтованої Національної таксономії.

Водночас варто звернути увагу і на *недоліки*:

- **Бюрократія та час**: Створення нової інституції «з нуля» вимагає значної політичної волі, часу на розробку Положення, узгодження між відомствами та ухвалення відповідної Постанови КМУ.

- **Ризик «паперового» органу**: Без потужного, професійного та постійно діючого Секретаріату і експертно-аналітичного супроводження, така Рада може стати черговим "паперовим" органом, що збирається формально один раз на рік, не маючи бази для відповідальних рішень.

6.4. Синтез аналізу та дорожня карта

Складність вибору між двома описаними варіантами робить доцільним компроміс: замість вибору одного з варіантів, пропонується **гібридний підхід**, який поєднує переваги обох варіантів і передбачає низку поетапних рішень:

⁶⁰ Italy Governance Scan for Policy Coherence for Sustainable Development. Reform Support. URL: <https://reform-support.ec.europa.eu/system/files/2022-10/Italy%20Governance%20Scan%20for%20Policy%20Coherence%20%20for%20Sustainable%20Development.pdf>

Етап 1: Оперативно створити Комітет зі сталого фінансування під парасолькою РФС для розв'язання найбільш нагальних завдань (зокрема, розробки Таксономії, секторальних вимог, систематизації інформаційних ресурсів).

Етап 2: Паралельно розпочати процес створення Варіанту Б (МРЗК) як постійно діючої та стратегічної інституції.

Етап 3: Після повноцінного запуску МРЗК, Комітет при РФС передає їй напрацювання та стратегічні функції, залишаючи за РФС функцію моніторингу специфічних для фінансового сектору питань (наприклад кліматичних ризиків для фінансової стабільності, використання монетарного інструментарію тощо).

Незалежно від того, який з вищих керівних органів буде обрано (РФС чи нова МРЗК), його ефективна робота потребуватиме якісного технічного супроводу. На основі синтезу зарубіжного досвіду, можна зробити висновок, що окрім суто бюрократичного секретаріату Комісії, наочно постає доцільність її забезпечення кваліфікованим експертно-аналітичним матеріалом через тематичні робочі групи (РГ), з інтегрованими в них стейкхолдерами.

На відміну від дворівневої німецької моделі, пропонується не створювати окрему Консультативну раду, а **інтегрувати стейкхолдерів безпосередньо до складу профільних РГ**. Кожна РГ має очолюватись представником профільного відомства, із включенням до складу представників секретаріату МРЗК, а також ключових **представників ринку** (підприємств, бізнес-асоціацій, банків тощо), **науковців**, представників місцевої влади та **громадянського суспільства**.

Саме на такі робочі групи має бути покладена розробка секторальних вимог, розділів Зеленої Таксономії, пропозицій щодо пілотних програм, фінансових інструментів, стандартів звітності тощо.

Створення Міжурядового органу з координації зусиль щодо розвитку зелених фінансів відповідає як наявним викликам, так і найкращим міжнародним практикам. Функціонування такої платформи потенційно можна організувати на основі скоординованого державно-приватного підходу за участю зацікавлених сторін з економічної, екологічної та фінансової сфер. Найбільш оптимальний варіант реалізації Міжурядового органу з координації зусиль щодо розвитку зелених фінансів в Україні втілює компроміс між прагматичним та швидким рішенням організації такого органу на базі існуючої РФС з обмеженим мандатом, та стратегічно коректним, але бюрократично складним рішенням створення Міжвідомчої ради з питань Зеленого курсу.

Таким чином, реалізація запропонованого гібридного, орієнтованого на стратегічні перспективи підходу потребуватиме низки послідовних кроків:

Крок 1 (впродовж 3-6 місяців):

- Ухвалити політичне рішення про гібридний підхід.
- Внести зміни до Положення про РФС, формально включивши Міністра економіки до складу Ради (або надавши йому/їй статус постійного учасника) та створивши під егідою РФС постійний Комітет зі сталого фінансування.
- Визначити відповідальний підрозділ (в НБУ або Мінекономіки) для виконання функцій тимчасового секретаріату цього Комітету.
- Запустити на базі цього Комітету найбільш нагальні робочі групи із залученням ключових стейкхолдерів (наприклад: Робоча група №1 – Національна зелена таксономія, РГ №2а – Сталий агросектор і т.і., щоб виконати нагальні пріоритетні завдання).

Крок 2 (впродовж 6-12 місяців):

- Розробити та подати на розгляд КМУ проєкт Постанови про створення повноцінної, постійно діючої Міжвідомчої ради з питань Зеленого курсу (МРЗК).
- Розробити та затвердити Положення про МРЗК, визначивши джерела його фінансування та штатний розпис з секретаріатом, а також механізми залучення експертів та консультантів до робочих груп.
- Затвердити інші тематичні робочі групи (наприклад: зелені облігації, ETS, вуглецеві сертифікати тощо).

Крок 3 (впродовж 12+ місяців):

- Ввести в дію МРЗК із секретаріатом і робочими групами.
 - Передати функції Комітету зі сталого фінансування, що діяв при РФС, до нової МРЗК.
 - РФС повертається до свого основного мандату, залишаючи за собою специфічні для фінансового сектору функції.
- Обов'язковим елементом діяльності МЗРК має також стати регулярне щорічне звітування про проведену роботу.

7.1. Загальний орієнтир

Наразі відсутність узгоджених критеріїв ідентифікації зелених проєктів створює бар'єри для приватного капіталу. Таксономія вирішує цю проблему, функціонуючи як «єдине вікно» для інвесторів, банків та МФО: вона надає чіткий, науково обґрунтований класифікатор того, що вважати зеленим проєктом. Таксономія виступає необхідною базою для розробки секторальних критеріїв у таких складних галузях, як агросектор, та є прямою вимогою для гармонізації з ЄС і розблокування повноцінного доступу до європейських ринків та фінансування (в контексті СВІАМ, Ukraine Facility, статті 6 міжнародного механізму Паризької угоди). Зрештою, Таксономія є єдиним надійним інструментом для централізації збору верифікованих статистичних даних про зелені фінансові потоки та їхній реальний екологічний ефект.

Національна Таксономія України має розглядатися як єдина інтегрована платформа, а секторальні критерії (для енергетики, транспорту, промисловості, будівництва та агросектору) – як взаємопов'язані «модулі», що підключаються до неї. Спроба створити таксономію для окремого сектора, ізольовано від інших секторів, необґрунтована і може стати причиною подвійної роботи. Це пояснюється тим, що ефективність інвестицій в агросекторі напряму залежить від суміжних галузей. Наприклад, проєкт з вирощування зерна (агро-модуль) не може бути по-справжньому «зеленим», якщо він спирається на коричневі технології у транспорті, енергетиці тощо. Інвестор, особливо міжнародний, оцінює весь ланцюжок створення вартості.

7.2. Організаційний механізм розробки та впровадження

Аналіз міжнародного досвіду розробки Таксономії показує, що важливим є поєднання високого політичного рівня координацію з практично-орієнтованими експертними групами. В рамках МРЗК (див. п.2.) Міністерство економіки, маючи унікальний мандат на забезпечення структурної трансформації економіки та координацію політики Зеленого курсу, може виступити інтегратором розробки всіх секторальних модулів, забезпечуючи їх повноцінну методологічну узгодженість. Аналітичним органом для координації процесу створення Національної Таксономії може виступити Офіс зеленої трансформації, що вже діє як незалежний дорадчий орган при Міністерстві економіки

Для розробки секторальних критеріїв Таксономії в аграрній сфері, доцільно організувати спеціальну робочу групу, яка включатиме:

- **Державні органи:** Мінекономіки, Мінфін, Міненерго, Мінрозвитку, НБУ, НКЦПФР.
- **Методологічне забезпечення:** представники інститутів НАН (економічний аналіз), НААН (ґрунтознавство, кліматологія), ДАВР (для критеріїв по воді), ін.
- **Фінансовий сектор:** представники ключових банків (державних та приватних), МФО (ЄБРР, ЕІВ, ІФС ін.).
- **Реальний сектор:** ключові профільні асоціації (зернові, тваринницькі, органічні, виробники добрив).

Послідовність кроків при розробці Національної Таксономії може бути визначена наступним чином:

1. Затвердити дворівневу архітектуру таксономії (див. п. 7.3.).

2. Розробити проєкт технічних критеріїв відбору (TSC) для «зеленого» рівня (повна гармонізація з TSC ЄС⁶¹).

3. Замовити наукове обґрунтування (в НААН та ін.) для зональної диференціації критеріїв «перехідного» рівня (з урахуванням кліматичних зон).

4. Розробити технічне завдання для включення в систему критеріїв функціоналу національної цифрової платформи MRV для оцінювання динаміки CO₂.⁶²

7.3. Ключові принципи побудови Національної Зеленої Таксономії

Гармонізація Національної Таксономії України з Таксономією ЄС є основою для довіри міжнародних інвесторів та доступу до ринків капіталу. Відповідно і Таксономія в частині аграрного сектору має базуватися на подібній до підходу в ЄС логіці та структурі.

Відповідно до Регламенту ЄС 2020/852, будь-яка економічна діяльність, щоб вважатися «екологічно стійкою», повинна відповідати одночасно чотирьом умовам⁶³

1. **Істотний внесок (Substantial Contribution - SC)** в досягнення щонайменше однієї з шести екологічних цілей.
2. **Не завдання значної шкоди (Do No Significant Harm - DNSH)** жодній з п'яти інших екологічних цілей.
3. Дотримання **Мінімальних соціальних гарантій** (Minimum Social Safeguards - MSS), що базуються на стандартах ООН та ОЕСР.
4. Відповідність детальним **Технічним критеріям відбору (Technical Screening Criteria - TSC)**, які встановлюються делегованими актами.

Крім цього у ЄС нормативно закріплено шість екологічних цілей: пом'якшення наслідків зміни клімату; адаптація до зміни клімату; стале використання та охорона водних і морських ресурсів; перехід до циркулярної економіки; запобігання та контроль забруднення; захист та відновлення біорізноманіття та екосистем.⁶⁴

Для агросектору пріоритетними для «Істотного внеску» (SC) є цілі №1 (пом'якшення), №2 (адаптація) та №6 (біорізноманіття). Водночас цілі №3 (вода), №4 (відходи/перегній) та №5 (забруднення від пестицидів/добрих) найчастіше виступають як жорсткі критерії «Не завдання значної шкоди» (DNSH).

Пряме копіювання при впровадженні критеріїв ЄС є нереалістичним для більшості українських аграріїв та не враховує специфіку повоєнного відновлення. Це створює ризик елітарності, коли лише найбільші агрохолдинги зможуть залучити зелене фінансування. Тому для України слід також розглянути варіант багаторівневої системи. Сама Єврокомісія визнає обмеженість бінарної системи («зелений» / «не зелений»). Існує розуміння, що ринку потрібні більш диференційований підхід, який включатиме, зокрема, перехідний критерій (для особливих видів

⁶¹ Sustainable Development of Agriculture of Ukraine in the Context of Climate Change. MDPI. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/13/10517>

⁶² Цифрова платформа MRV, використовуючи супутникові дані, машинне навчання та наукові моделі (наприклад, для моделювання динаміки SOC), дозволяє верифіковано довести, що фермер дійсно виконав вимоги Таксономії (наприклад, застосував покривні культури або досяг певної динаміки CO₂). CaseStudy - Enhancing Sustainable Agriculture through Satellite Monitoring and Advanced Crop Analytics in Ukraine / Geospatial Resource Platform. URL: <https://resource.geospatialworld.net/casestudy/enhancing-sustainable-agriculture-through-satellite-monitoring-and-advanced-crop-analytics-in-ukraine>

⁶³ EU Taxonomy Climate Technical Screening Criteria (TSC). A&O Shearman. URL: <https://www.aoshearman.com/en/insights/eu-taxonomy-regulation-climate-technical-screening-criteria-a-step-closer-to-the-statute-books>

⁶⁴ EU taxonomy for sustainable activities - Finance - European Commission. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

діяльностей з низьким впливом), щоб спростити початок перерозподілу капіталу від шкідливого до перехідного.⁶⁵

Міжнародний досвід підтверджує доцільність диференційованого підходу для секторів, які є стратегічними для економіки і є ризик, що вони можуть зазнати занепаду при надмірних регуляціях. Наприклад, у Новій Зеландії, де агросектор є ключовим для економіки, застосовується підхід, який розрізняє зелені та перехідні види діяльності. Останні передбачено для того, щоб дати більше часу для адаптації.⁶⁶

Синтезуючи цей досвід, Україні пропонується створити 2-рівневу Таксономію, яка поєднує повну гармонізацію з ЄС (переважно для експортерів) – «зелений рівень», та національні перехідні критерії (для масового сегменту ММСП) – «перехідний рівень». Як варіант, за потреби, можуть бути також визначений перелік небажаних видів діяльності.

7.4. Дорожня карта побудови Таксономії

На основі викладеного аналізу, Міністерству економіки України рекомендується ініціювати прийняття наступних політичних рішень для запуску Національної Таксономії зелених фінансів, зокрема, її аграрної секторальної компоненти.

➤ Ініціювати на політичному рівні рішення про прийняття дворівневого підходу до розбудови Національної Зеленої Таксономії, що забезпечує баланс і послідовність переходу до гармонізації з ЄС. Такий підхід передбачатиме наявність:

- **Зеленого рівня вимог** – тобто повна гармонізація з Таксономією ЄС для великих підприємств як передумови доступу до міжнародних ринків капіталу;

- **Перехідного рівня** – впровадження національних, науково-обґрунтованих диференційованих за регіонами і видами діяльності тимчасових вимог, для масового сегменту МССП агросектору;

- Міністерству економіки виступити ініціатором створення **Робочої групи з розробки дворівневих вимог у агросекторі, включивши до неї представників** Мінекономіки, Мінфіну, НБУ, НААН, ОЗП та ключових ринкових учасників (банків, МФО та бізнес-асоціацій).

➤ Доручити Робочій групі підготувати:

- повний переклад та проєкт **імплементції технічних критеріїв (TSC, DNSH)** Таксономії ЄС для агросектору (на базі Делегованих Актів ЄС);

- розробити проєкт науково-обґрунтованих та географічно-диференційованих критеріїв перехідного рівня.

➤ Ініціювати розробку **механізмів фінансового стимулювання для банків**, що використовують Таксономію (наприклад, залучення до спеціальних урядових програм пільгового зеленого кредитування, а також звернутись до НБУ щодо можливості зниження вимог до резервування під верифіковані «зелені» та «перехідні» кредити).

➤ Ініціювати нормативне зобов'язання, щоб усі майбутні державні програми підтримки агросектору та проєкти, що фінансуються через Ukraine Facility, обов'язково використовували розроблену Таксономію як єдиний критерій для верифікації при наданні фінансування.

⁶⁵ The EU Taxonomy Traffic Light. URL: <https://corpgov.law.harvard.edu/2022/05/03/the-eu-taxonomy-traffic-light/>

⁶⁶ NZ Taxonomy. Centre for Sustainable Finance. URL: <https://sustainablefinance.nz/nz-taxonomy/>

8 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО МОНЕТАРНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПОШИРЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ

Беручи до уваги активну імплементацію у політику та практику центробанків ЄС заходів з підтримки Зеленого курсу, для Національного банку України доречно не зволікати із напрацюванням відповідного інструментарію у рамках власного мандату. Розвиток зелених фінансів в Україні потребує системного залучення монетарних і пруденційних інструментів НБУ. Нижче наведено комплекс рекомендацій, що охоплюють як регуляторну, так і стимулюючу складову.

8.1. Посилення залученості політик НБУ

Важливим першим кроком для НБУ має стати **офіційне представлення своїх наглядових очікувань** щодо того, як банки повинні інтегрувати кліматичні та екологічні ризики у свої процеси корпоративного управління, бізнес-стратегію, стратегію управління ризиками, а також розкриття інформації. Аналогічні наглядові очікування ЄЦБ запровадив у 2020 році і визначив кінець 2024 року для їх повного виконання банками. Ті банки, що не встигли, стикаються з наглядовими заходами, включно з вимогою збільшення капіталу.⁶⁷ Понад те, вже відбувся прецедент, коли ЄЦБ наклав штраф на ABANCA Corporación Bancaria, S.A. (Іспанія) за невиконання вимог з оцінки кліматичних та екологічних ризиків.⁶⁸ НБУ рекомендується передбачити аналогічний підхід із чіткими термінами.

Другим важливим кроком має стати **розширення вимог щодо розкриття інформації**. Хоча, наразі впровадження цієї вимоги в Україні стримується відсутністю уніфікованих критеріїв, зокрема Таксономії (див. п.3.), коли Національна Зелена Таксономія буде затверджена, перед НБУ постане завдання розробки та імплементації нормативних вимог щодо розкриття банками інформації про ESG-ризики, гармонізовані зі стандартами Європейського банківського органу (EBA Implementing Technical Standards on Pillar 3 ESG risks).⁶⁹

У свою чергу впровадження цих стандартів дає методологічні підстави вимагати від банків розрахунку та публікації **двох ключових показників (KPI)**, які напряду залежать від Таксономії:

- **Green Asset Ratio (GAR)** – Співвідношення «зелених» активів банку (які відповідають Таксономії) до його загальних активів.
- **Banking Book Taxonomy Alignment Ratio (BTAR)** – Показник узгодженості портфеля банківської книги з цілями Таксономії.

Наявність даних показників вирішує дві задачі: по-перше, підвищення прозорості ринку та посилення ринкової дисципліни; по-друге, спрощують статистичне представлення процесу озеленення фінансового ринку; по-третє вони дають стандартизовані кількісні дані, які необхідні самому НБУ для калібрування інструментів пруденційної та монетарної політик.

⁶⁷ Summary of ECB publications on climate and environmental risk - Grant Thornton Ireland. URL: <https://www.grantthornton.ie/insights/publications/fast-read-summary-of-ecb-publications-on-ce-risk/>

⁶⁸ ECB imposes periodic penalty payments on ABANCA for failing to sufficiently identify climate risks. ECB. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2025/html/ssm.pr251110-3e0b6f579e.en.html>

⁶⁹ EBA publishes binding standards on Pillar 3 disclosures on ESG risks. URL: <https://www.eba.europa.eu/publications-and-media/press-releases/eba-publishes-binding-standards-pillar-3-disclosures-esg>

8.2. Особливості пруденційної політики

Включення пільгового коефіцієнта до нормативу достатності капіталу залишається доволі суперечливим заходом. Теоретично передбачається, що застосування пільгового коефіцієнта до ваги ризику (Risk-Weighted Assets, RWA) для активів, що кваліфікуються як «зелені» знижує обсяг резервування за ними і має стимулювати банк видавати більше таких кредитів за нижчою ставкою. Проте, слід зазначити, що прямий зв'язок між «зеленістю» емітента та його надійністю не завжди є очевидним через вплив інших економічних показників.⁷⁰ Звіт ЕБА за 2016 рік показав, що цей інструмент не мав помітного ефекту на збільшення обсягів кредитування МСБ чи зниження ставок, але при цьому призвів до сукупного зниження капіталу в банківській системі ЄС.⁷¹

Тим не менш, з точки зору політики озеленення фінансового сектору, пруденційна пільга може бути виправдана. Питання полягає в тому, щоб вона відображала фактичні ринкові обставини. Відповідно, запровадженню такої пільги має передувати запуск цільового збору даних з банків щодо показників дефолтів за кредитами, класифікованими за «зеленим» та «перехідним» рівнями Таксономії (див. п.3.). В тих сегментах ринку і за тими «зеленими» активами, де дані, зібрані в Україні, підтверджують факт нижчого рівня дефолтів, НБУ рекомендується запровадити пільговий норматив із можливістю його калібрування. Це буде ризик-орієнтований захід з приведення вимог до капіталу у відповідність до фактичного профілю ризику активу.

Відповідним чином, із часом, має бути запроваджена протилежна пруденційна вимога – підвищений норматив резервування за активами, що будуть класифіковані як «коричневі» або пов'язані із високими кліматичними ризиками. На даному етапі НБУ не рекомендується впроваджувати такі пруденційні вимоги.

8.3. Монетарні інструменти стимулювання переходу

На відміну від пруденційних інструментів, що впливають на капітал, монетарні інструменти впливають на ліквідність. НБУ може здешевити для банків залучення грошей за умови, що ці гроші будуть спрямовані на фінансування проєктів «перехідного» рівня.

Потужним стимулом з поширення зелених фінансів в Україні може стати розробка та запуск програми цільового «зеленого» довгострокового рефінансування. Для цього НБУ міг би запустити **інструмент пільгового рефінансування банків терміном до 5 років під зелені проєкти**, зокрема в рамках кліматичних зобов'язань України (НБВ, Стратегія декарбонізації). За аналогією з подібними зарубіжними програмами, обсяг рефінансування, доступний банку, а також розмір ставки, можуть бути поставлені в залежність від обсягу нового кредитного портфеля банку, верифікованого відповідності до «зеленого» та «перехідного» рівня Національної Таксономії (див. п. 3.). Таким чином банк би отримав вагомий стимул активно формувати портфель зелених кредитів, а не лише долучатись до зовнішніх програм. Слід також додати, що такий інструмент рефінансування може бути скоординований з програмами ЄБРР, KfW або EU4Environment для поєднання з міжнародними джерелами дешевого фінансування.

Що стосується міжнародного досвіду, то варто визнати, що у ЄС подібний монетарний

⁷⁰ Capturing risk differentials from climate-related risks - Network for Greening the Financial System. URL: https://www.ngfs.net/sites/default/files/medias/documents/capturing_risk_differentials_from_climate-related_risks.pdf

⁷¹ Green-Supporting Factors, Brown-Penalising Factors And The Prudential Framework. European Banking Authority (EBA). URL: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-08/f8a17406-92dd-4ec4-9675-c251a8f8b9a4/Staff%20paper_Green-supporting%20factors%20brown-penalising%20factors%20and%20the%20prudential%20framework.pdf

інструментарій досі не впроваджено.⁷² Проте він існує, наприклад, в Японії. Банк Японії запровадив **«операції з надання коштів для підтримки фінансування заходів у відповідь на зміну клімату»** (Funds-Supplying Operations to Support Financing for Climate Change Responses).⁷³ В рамках даного інструменту банки отримують рефінансування під 0% терміном на 1 рік з можливістю пролонгації до 10 років під заставу своїх зелених кредитів, зелених облігацій, а також кредитів, прив'язаних до сталого розвитку (SL) та кредитів на «перехідне» фінансування.

Такий інструмент дозволить НБУ в коротший термін перейти до стимулювання зеленого кредитування, на відміну від пруденційних нормативів, ефект яких поки складно передбачити. Так само і низку інших регуляторних інструментів центрального банку, які зустрічаються у практиці Європейських країн для підтримки зеленого фінансування, поки в Україні складно пропонувати з огляду на підвищені ризики і складно передбачувані події в умовах війни. Зокрема, це стосується нормативів оцінки активів переданих у заставу зі штрафом за неекологічні параметри, низьку енергоефективність тощо. Також це стосується пільгових норм обов'язкового резервування, щоб дозволити банкам тримати менше обов'язкових резервів в НБУ, якщо вони мають більшу частку «зелених» активів або зобов'язань. Принаймні до затвердження Національної Таксономії такі заходи несуть ризик «грінвошингу», тому їх застосування дещо передчасне.

8.4. **Можливі заходи Національного банку України**

Таким чином, спектр заходів Національного банку щодо сприяння розвитку зелених фінансів в Україні не дуже широкий, але деякі з них можуть стратегічно вагомими. До таких слід віднести:

- **Затвердження наглядових очікувань** за зразком ЄЦБ та NGFS.⁷⁴ Це вимагатиме від банків інтегрувати кліматичні ризики у їх корпоративне управління, стратегії, управління ризиками (включно з ICAAP) та внутрішні стрес-тести.

- **Сприяти розробці Національної Таксономії, впровадженню обов'язкового розкриття інформації та напрацювання статистичних баз даних.** Одночасно із затвердженням Таксономії, обов'язкові стандарти розкриття ESG-ризиків, гармонізовані з вимогами ЕВА, забезпечать ринок та регулятора критично важливими даними для побудови комплексної системи регулювання і стимулювання озеленення банківського сектора.

- **Розробити і впровадити програму пільгового довгострокового рефінансування банків** під проекти, узгоджені із зобов'язаннями України в рамках досягнення нею кліматичних цілей, зокрема у співфінансуванні із МФО.

⁷² Central banks' targeted refinancing operations and the climate transition. SUERF. URL: https://www.suerf.org/wp-content/uploads/2024/02/SUERF-Policy-Brief-793_Colesanti-Senni-et-al.pdf

⁷³ Funds-Supplying Operations to Support Financing for Climate Change Responses. URL: https://www.boj.or.jp/en/mopo/measures/mkt_ope/ope_x/index.htm

⁷⁴ Guide for Supervisors Integrating climate-related and environmental risks into prudential supervision - Network for Greening the Financial System. URL: https://www.ngfs.net/sites/default/files/medias/documents/ngfs_guide_for_supervisors.pdf

9 СПЕЦІАЛІЗОВАНА КРЕДИТНА ПРОГРАМА ДЛЯ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ СТАЛОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Як було зазначено вище, у практику зеленого фінансування країн ЄС активно впроваджуються інструменти змішаного фінансування з пільговими умовами, механізмом розподілу ризиків і цільовим кредитуванням, зокрема ММСП на придбання та впровадження зелених технологій. В рамках такого підходу в Україні за ініціатииви Міністерства економіки доцільно розробити спеціальну програму, спрямовану на стимулювання зеленої модернізації у аграрному секторі шляхом надання ММСП доступу до змішаного фінансування (кредит з частковою компенсацією процентної ставки).

Запуск такої цільової державної програми, яка поєднує фінансові інструменти з чіткими, але спрощеними критеріями «зеленості» на базі визначеного переліку технологій і системи скорингу матиме вагомое економічне соціальне значення.

9.1. Базовий інструмент для розбудови державної програми кредитної підтримки

Розвиток зелених фінансів в аграрному секторі є критичним для стійкого повоєнного відновлення та євроінтеграції України. Хоча в ЄС відбувається певна гармонізація та спрощення регулювань, українські ММСП залишаються відрізнаними від зеленого капіталу через високі бар'єри впровадження складних стандартів.

Механізм для програми, що пропонується може бути побудований на основі розробленого в рамках міжнародного проекту PROGRESS (Підвищення готовності аграрного сектору України до вимог Зеленого курсу ЄС) у співпраці з Фондом розвитку підприємництва пілотного фінансового продукту Green Farming (рис. 9.1). Даний пілотний продукт фокусується на садівництві, але може бути поширений і на весь агросектор.

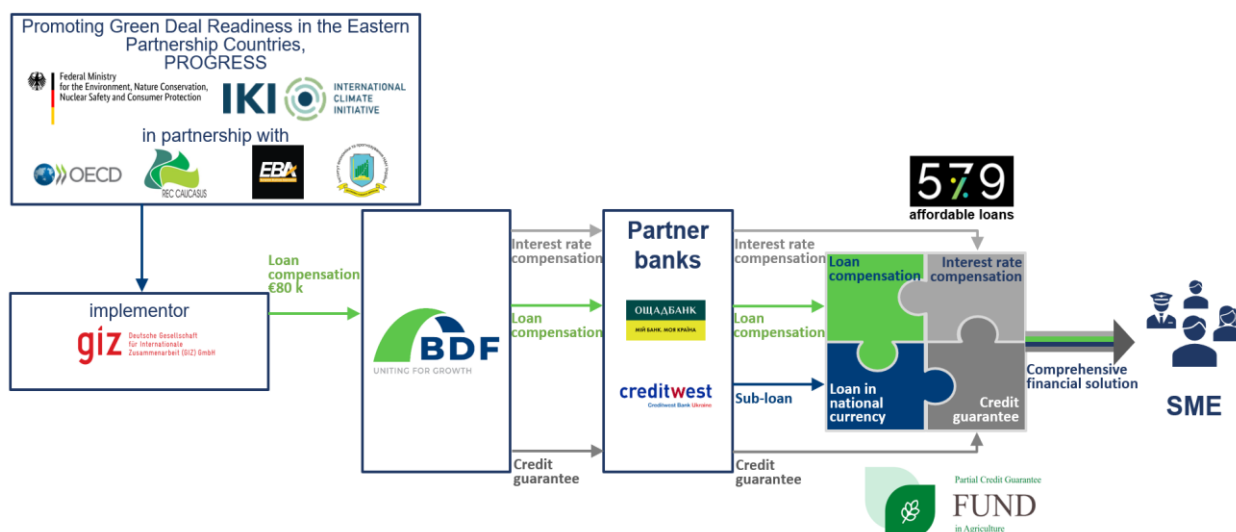

Рис.9.1. Принципова схема пілотного фінансового продукту «Green Farming», розробленого в рамках міжнародного проекту PROGRESS

Джерело: розроблено BDF та IEF в рамках PROGRESS

Ключовою перевагою такого продукту виступає наявність механізму компенсації процентної ставки за аналогією програми «Доступні кредити 5-7-9». Водночас, замість складної звітності, програма пропонує скоринг та верифікацію на основі переліку затверджених зелених технологій (наприклад, краплинне зрошення, агровольтаїка, біогаз). Це відповідає практиці МФО (наприклад, IFC) щодо сертифікованого обладнання і тим самим надає можливість залучення для фінансування механізму компенсації міжнародного фінансування. Емітовані кредити можуть

бути верифіковані як зелені і це збільшує перспективи їх рефінансування програмами Національного банку.

Пілотний продукт для фінансування садівників включає також грантову компоненту – до 20% (але не більше 10 тис. євро). Ця опція в рамках державної програми є необов'язковою і може включатись за можливості для визначених пріоритетних видів діяльності (переробки). Водночас важливим елементом механізму виступає часткове гарантування суми кредиту із залученням Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві.

Окрім кліматичних технологій, критеріями оцінки даного продукту виступає низка соціальних, а механізм реалізації продукту побудовано на основі цифрової IT-Платформа ФРП. Підприємець подає заявку через єдиний цифровий портал³⁸. Платформа проводить автоматичний рейтинг (скоринг) і, за умови його відповідності визначеним критеріям, передає банкам, з приміткою, що це буде «зелений» кредит.

9.2. Практичні рекомендації із впровадження спеціалізованої державної програми

Пропонується взяти за основу механізм продукту Green Farming і масштабувати його на рівень державної програми підтримки розвитку сталого аграрного сектору. Запропонований механізм допоможе вирішити низку стратегічних завдань:

- **Практичне напрацювання підходу до визначення «перехідного» рівня в Національній Таксономії на базі переліку технологій.** Система скорингу такої програми – це, по суті, спрощений набір Технічних критеріїв відбору для ММСП.

- **Актуалізація методології BTAR,** яка вимагає від банків *активної оцінки* клієнтів (ММСП), що не звітують. Запропонована програма та її IT-платформа створюють сам механізм для такої активної оцінки та верифікації, надаючи банкам дані для розрахунку BTAR.

- **Імплементація механізму залучення міжнародного фінансування для розвитку вітчизняного аграрного сектору.** Оскільки програма базується на системі соціальних та екологічних критеріїв, а також переліку визначених зелених технологій, залучення ресурсів МФО на фінансування такої програми цілком відповідатиме їх принципам діяльності в Україні. У поєднанні ресурсів МФО з державними коштами для часткової компенсації процентної ставки дозволить створити суттєвий мультиплікатор для зеленого кредитування в Україні.

Враховуючи вищезазначене Міністерству економіки України рекомендується:

1. **Ініціювати розробку** загальнонаціональної державної програми підтримки розвитку сталого агросектору «Зелене Фермерство» на основі представленої моделі, передбачивши у державному бюджеті кошти для компенсації за нею відсоткової ставки на умовах подібних програмі «Доступний кредит 5-7-9».

2. **Інтегрувати** розроблені у проєкті критерії відбору (скоринг-лист технологій) як основу для секторального модуля «сільське господарство» в рамках майбутньої Національної Зеленої Таксономії.

3. **Позиціонувати програму як пріоритетну** та ініціювати залучення фінансування від міжнародних партнерів та МФО (ЄІБ, ЄБРР, IFC), використовуючи її як готовий механізм для поглинання цільових коштів, аналогічно до програм «SME Go Green».

Інтегрувати механізм верифікації програми (IT-платформа та скоринг) у інші сектори економіки, тим самим розвиваючи загальну інфраструктуру ESG-даних.

10 ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

10.1. Оцінка потенціалу розвитку зелених фінансів в Україні

Аналіз розвитку сфери зелених фінансів в Україні протягом 2024–2025 років дозволяє констатувати перехід від стану фрагментарних ініціатив та програм до формування цілісної національної екосистеми сталого фінансування.

Ключовими тенденціями, що втілили зміни в політиці розвитку зеленого фінансування у 2024–2025 роках стали:

- **інтеграція критеріїв ESG у банківський нагляд** – Україна поступово просуvala інтеграцію критеріїв ESG та кліматичних аспектів у регулювання фінансового сектору та підходи до нагляду, що відображає більш широку узгодженість із мінливими банківськими стандартами ЄС.

- **формування диференційованої архітектури державного фінансування** – протягом 2024–2025 років Україна розробила більш диференційовану систему інструментів зеленого фінансування, що підтримуються державою, спрямованих на енергоефективність житлового сектору, декарбонізацію промисловості та енергетичну стійкість муніципалітетів.

- **інтеграція принципів таксономії ЄС** – принципи таксономії ЄС та механізми скринінгу на основі DNSH все більше впливають на управління державними інвестиціями та розробку ініціатив, пов'язаних із зеленим фінансуванням, в Україні.

- **розширення інструментів змішаного фінансування** – міжнародні фінансові інституції та державні програми все частіше використовують механізми змішаного фінансування, що поєднують гарантії, пільгові кредити, гранти та технічну допомогу для залучення приватних інвестицій.

- **цифровізація доступу до зеленого фінансування** – швидкий розвиток цифрових платформ та екосистем державних інвестицій сприяє зменшенню інформаційних та транзакційних бар'єрів у доступі до зеленого фінансування для підприємств, громад та фінансових посередників.

Ймовірно, даний період можна вважати переломним, оскільки зелені критерії в імперативній формі імплементовані у важливі механізми фінансового посередництва (зокрема, банківського кредитування в рамках програми «5-7-9%») і займають помітну частку ринку. Крім цього зелені критерії імплементовані в цілу низку механізмів державно-приватного інвестування (зокрема систему публічних інвестицій, діяльність Фонду декарбонізації та Фонду енергоефективності). Важливим стимулом даного процесу в Україні стало те, що драйвером зеленого переходу виступили фізична необхідність енергетичної децентралізації, вимоги європейської інтеграції та перспективи залучення зовнішньої фінансової допомоги.

За результатами дослідження можна виділити такі ключові напрями розвитку зеленого фінансування в цей період, які, ймовірно, зберігатимуть свій *потенціал у середньостроковому періоді*:

- Розгортання діяльності Фонду розвитку підприємництва (Національної установи розвитку), який завдяки впровадженню системи ESMS став селектором зелених практик, в напрямі збільшення кількості угод і обсягів компенсації, а також запровадження нових цільових програм у сфері агробізнесу, енергоришень, виробництва.

- Розвиток діяльності Фонд енергоефективності та Фонд декарбонізації через розширення їх фондів та інструментарію у сфері модернізації енергоефективності житлового сектору та промислової модернізації відповідно.

• Важливим напрямом виступає підтримка темпів розгортання системи управління публічних інвестицій з огляду на потреби в модернізації основних фондів і перспективи їх фінансування в рамках вже затверджених механізмів Ukraine Facility, а також залучення внутрішнього приватного капіталу.

• Подальше формування інституційного забезпечення фінансового сектору Національним банком та Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку в частині розвитку інструментарію врахування ESG-критеріїв у діяльності фінансових посередників.

• Поширення цифрових інструментів доступу та пропозиції зелених фінансів. Окрім вже наявних DREAM, Зеленої платформи, слід очікувати появи нових приватних фінтех-рішень як для зниження транзакційних витрат на пошук капіталу, так і для компенсації браку фінансової інклюзії традиційного банківського ринку.

Окрім зазначених драйверів, слід звернути увагу і на наявні **прогалини, що обмежують темпи розвитку ринку зелених фінансів в Україні** серед яких:

- **брак консолідованого органу державної ініціативи** з розвитку зелених фінансів. Відсутність такого органу стримує напрацювання важливих рішень національного рівня, які потребують узгодження між різними регуляторами і міністерствами.

- **відсутність Національної зеленої таксономії** та національної системи акредитації верифікаторів, що створює технічні складності для поширення відповідного інструментарію і відбору проектів, а також змушує бізнес звертатися до дороговартісних міжнародних сервісів.

- **брак довгострокових фінансових ресурсів і масштабних цільових програм** зеленого фінансування для банківського ринку. Внутрішній ринок капіталу залишається слабким, а банківські продукти (переважно спрямовані на енергообладнання) обмежені переважно короткостроковим фондуванням, що стає на заваді для глибокої промислової модернізації і реалізації довгострокових проектів. Широким попитом користуються державні програми цільової грантової підтримки бізнесу, проте такі витрати ресурсів державного і місцевого бюджетів не є оптимальним. Більш раціональним слід вважати поширення державних програм цільового фінансування з компенсаційними механізмами на різних рівнях, які здатні мультиплікувати обмежений бюджетний ресурс, частково компенсувати строковий розрив банківських ресурсів і стимулювати банки залучати їх на більш довгостроковій основі.

- **недостатня увага формуванню вуглецевого ринку**. Попри затверджені зобов'язання зі створення національної системи торгівлі викидами, повільні темпи формування методологічних стандартів і нормативного забезпечення інфраструктури MRV роблять перспективи започаткування регульованого ринку вуглецевих кредитів в Україні складнопрогнозованими. Відповідно з системи фінансування Зеленого переходу України поки що випадає один з потужних механізмів.

З огляду на те, що наразі у ЄС відбувається перехід від жорсткого універсального впровадження ESG-стандартів до більш прагматичних моделей, які враховують конкурентоспроможність виробництва, для України так само ключовим є формування адаптивного підходу до впровадження ESG-принципів, що поєднує базові практики прозорості з поетапністю регуляторних вимог та фінансовими стимулами для модернізації. Механічне запозичення ESG-принципів без адаптації до національного економічного контексту може призвести до суттєвого зростання капітальних витрат вітчизняних виробників.

10.2. Рекомендації щодо усунення прогалів

➤ **Створення консолідованого координаційного органу** розвитку зелених фінансів, рекомендується застосувати поетапний підхід. На першому етапі пропонується не створювати нову інституцію з нуля, а використати наявний потенціал Ради фінансової стабільності і створити постійно діючий Комітет зі сталого фінансування під егідою РФС. Це дозволить оперативно запустити роботу над нагальними завданнями, такими як розробка Таксономії та секторальних вимог. Критично важливою умовою на цьому етапі є формальне включення Міністра економіки до складу Ради або надання йому статусу постійного учасника, оскільки Мінекономіки відповідає за структурну трансформацію та реалізацію програми Ukraine Facility. Важливим елементом першого етапу виступає створення технічного секретаріату і низки робочих груп за першочерговими питаннями.

На другому етапі слід розпочати процес створення повноцінної Міжвідомчої ради з питань Зеленого курсу (МРЗК) як постійно діючого органу при Кабінеті Міністрів України. Ця модель є стратегічно коректною, оскільки визнає Зелений курс як комплексну економічну стратегію, а не лише фінансове питання. МРЗК повинна мати високий політичний статус і очолюватися Прем'єр-міністром або Першим віце-прем'єр-міністром. Паралельно необхідно розробити та затвердити Положення про МРЗК, визначити джерела фінансування та задіяти високопрофесійний секретаріат і систему робочих груп, як основне робоче тіло даного органу, щоб уникнути ризику набуття ним формального значення.

На цьому етапі відбувається передача стратегічних функцій від тимчасового Комітету при РФС до новоствореної МРЗК. Рада фінансової стабільності повертається до свого основного мандату – моніторингу системних ризиків, зокрема кліматичних ризиків для фінансового сектору. Важливим елементом ефективності обох форматів є створення тематичних робочих груп, до яких безпосередньо інтегровані стейкхолдери: представники бізнесу, банків, науки та громадянського суспільства. Саме на ці групи покладається розробка секторальних вимог, розділів Таксономії та стандартів звітності.

➤ **Розробки та імплементації Національної Зеленої Таксономії**, побудованої за дворівневим принципом. Пряма імплементація європейських критеріїв є нереалістичною для малого бізнесу і більшості українських аграріїв, особливо в умовах повоєнного відновлення, і створює ризик елітарності доступу до фінансування. Тому раціональним виходом виступає дворівнева архітектура Таксономії, яка передбачає повну гармонізацію з Технічними критеріями відбору (TSC) Таксономії ЄС на першому рівні. Цей рівень орієнтований на великі підприємства та експортерів, для яких відповідність європейським нормам є передумовою доступу до міжнародних ринків капіталу та інтеграції в ланцюги постачання ЄС.

Другий рівень (перехідний) передбачає впровадження національних, науково обґрунтованих критеріїв, які є тимчасовими та диференційованими за регіонами й видами діяльності для масового сегменту ММСП. Він дозволяє компаніям, які ще не можуть досягти жорстких європейських нормативів, залучати фінансування на модернізацію та поступовий перехід до сталих практик.

Для практичної реалізації цього підходу Міністерству економіки рекомендується створити спеціальну Робочу групу, яка включатиме представників науки (НАН, НААН), фінансового сектору та профільних асоціацій. Завданням цієї групи є не лише переклад європейських актів, а й розробка специфічних для України критеріїв перехідного рівня, що враховують кліматичні зони та ґрунтові особливості. Крім того, рекомендується закріпити нормативну вимогу, щоб усі майбутні державні програми підтримки та проєкти, що фінансуються через Ukraine Facility,

використовували розроблену Таксономію як єдиний інструмент верифікації. Це забезпечить уніфікацію підходів та уникнення «грінвошингу».

➤ **Монетарних та пруденційних стимулів Національного банку України** у розвитку зелених фінансів доцільно запровадити низку заходів. У сфері банківського нагляду першочерговим кроком має стати офіційне затвердження та публікація наглядових очікувань щодо управління кліматичними та екологічними ризиками за прикладом Європейського центрального банку. Щодо розкриття інформації доцільно гармонізувати національні вимоги зі стандартами Європейського банківського органу (EBA) щодо ризиків за Pillar 3. Це створить методологічну базу для розрахунку двох ключових показників ефективності (KPI): Green Asset Ratio (GAR) та Banking Book Taxonomy Alignment Ratio (BTAR). При цьому для українського контексту критично важливим є саме показник BTAR, оскільки GAR розраховується на основі даних компаній, що вже звітують за Таксономію (яких в Україні наразі майже немає). Натомість BTAR передбачає активну оцінку клієнтів (зокрема ММСП) самим банком, що є більш релевантним на початковому етапі.

У площині монетарного стимулювання найбільш дієвою рекомендацією є запровадження інструменту довгострокового цільового рефінансування для підтримки зелених проєктів. Пропонується модель, за якою банки отримують доступ до пільгового рефінансування (строком до 5 років) за умови спрямування цих коштів на кредитування проєктів, верифікованих згідно з «зеленим» або «перехідним» рівнем Національної Таксономії. Це створить прямий економічний стимул для банків нарощувати портфелі сталого кредитування.

Щодо пруденційних нормативів, рекомендується підходити до запровадження «зелених» пільгових коефіцієнтів (зниження ваги ризику) з обережністю. Такий захід може бути виправданим лише після накопичення статистичних даних, які підтвердять, що «зелені» позичальники в Україні дійсно мають нижчий рівень дефолтів. На даному етапі пріоритетом є збір даних, а не автоматичне зниження вимог до капіталу.

➤ **Поширення державних цільових кредитних програм.** Для практичного запуску зеленого кредитування в агросекторі, не очікуючи повної імплементації регуляторних змін, Міністерству економіки рекомендується ініціювати розробку загальнонаціональної державної програми підтримки агробізнесу та виробничих підприємств. Такі програми мають базуватися на механізмах змішаного фінансування, поєднуючи державну компенсацію відсоткових ставок та кредитні гарантії.

За основу рекомендується взяти модель пілотного продукту Green Farming, розробленого в рамках проєкту PROGRESS у співпраці з Фондом розвитку підприємництва (ФРП). Ключовою особливістю цієї моделі є відмова від складної бюрократичної звітності на користь спрощеної процедури верифікації через технологічний скоринг.

Суть підходу полягає у використанні попередньо затвердженого переліку зелених технологій. Якщо підприємець бере кредит на придбання технології з цього списку, кредит автоматично класифікується як «зелений». Це значно знижує трансакційні витрати для ММСП та банків.

Програма повинна включати компенсацію відсоткової ставки (за аналогією з програмою «5-7-9%») та механізм часткового гарантування кредитів (наприклад через Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві або Фонд декарбонізації України). Такий дизайн програми дозволяє залучати фінансування від міжнародних фінансових організацій (МФІ), таких як ЄБРР, ЄІБ та МФК, оскільки він відповідає їхнім вимогам щодо цільового використання коштів та прозорості.

Рекомендовано інтегрувати розроблений для цієї програми скоринг-лист технологій як основу для секторального модуля «сільське господарство» майбутньої Національної Таксономії. Крім того, цифрова платформа програми забезпечить накопичення верифікованих даних про зелені інвестиції, що є необхідним для розрахунку банками згаданого вище показника BTAR.

Таким чином, запропонований комплекс заходів поєднує стратегічне інституційне будівництво (створення МРЗК та Таксономії) з тактичними інструментами швидкої дії (рефінансування НБУ та програма «Зелене Фермерство»), що дозволить розблокувати фінансування для аграрного сектору вже у короткостроковій перспективі.

Розвиток вуглецевих кредитів⁷⁵ у агросекторі: досвід ЄС для України

Інструменти вуглецевого ціноутворення та механізми видачі вуглецевих кредитів у світі. У глобальному масштабі поширення аграрних вуглецевих кредитів залишається обмеженим, але таким, що розвивається, сегментом ринку. Механізми видачі вуглецевих кредитів це спеціалізовані програми чи системи, які дозволяють проектам підтверджувати скорочення або видалення викидів та видавати вуглецеві кредити – одиниці (наприклад, 1 т CO₂e) для торгівлі або компенсації. Вони можуть бути: а) міжнародними ((Clean Development Mechanism (CDM) та Joint Implementation (JI) у рамках Кіотського протоколу)); б) національними, які створюються відповідно до статті 6 Паризької угоди; в) добровільними (Verra VCS, Gold Standard, American Carbon Registry, Climate Action Reserve), що діють на добровільному ринку вуглецю⁷⁶.

Інструменти ціноутворення вуглецю (carbon pricing instruments) є регуляторними інструментами держав чи об'єднань держав, які встановлюють ціну за викиди або обмежують їх ринковим способом (у світі їх близько 80 од.)⁷⁷. Вони відрізняються від механізмів видачі кредитів тим, що головна мета – встановлення ціни або ліміту на викиди, а не прямий випуск торгових одиниць для фермерів. Типи інструментів ціноутворення вуглецю включають:

а) податок на вуглець (carbon tax) (у світі їх близько 45 од.)⁷⁸ – пряма плата за тону CO₂e; накладається на паливо або окремі сектори;

б) система торгівлі викидами (ETS) (у світі їх близько 35 од.)⁷⁹. У межах ETS встановлюється загальний ліміт (cap) на обсяг викидів у певній юрисдикції або секторі, а учасники отримують або купують дозволи (квоти) на викиди і можуть вільно торгувати ними між собою; прикладом є EU ETS, що охоплює енергетику, енергоємні галузі та авіаперевезення в ЄС;

в) внутрішнє/корпоративне ціноутворення (компанія створює власну методологію, випускає сертифікат⁸⁰ для фермерів без зовнішньої реєстрації).

Таким чином, інструменти ціноутворення на вуглець як елементи державної або наддержавної політики (податки, ETS), формують загальні умови, а механізми видачі вуглецевих кредитів як проектно-орієнтовані системи (CDM, JI, Verra, Gold Standard тощо) забезпечують генерацію та сертифікацію одиниць скорочення/видалення викидів. У випадку агросектору саме механізми кредитування є ключовими для генерації доходів фермерів, тоді як податкові та ETS-схеми радше формують загальний попит на такі кредити з боку промисловості та енергетики, які найчастіше мають кліматичні зобов'язання.

Стан розвитку вуглецевих кредитів в аграрному секторі ЄС. Аграрні вуглецеві кредити це малий, але зростаючий сегмент добровільного ринку у ЄС. Основними бар'єрами їх масштабування залишаються високі MRV-витрати, ризики реверсії ґрунтового вуглецю, фрагментована стандартизація та низький рівень ринкової довіри. ЄС долає ці бар'єри через CRCF, інвестиції в MRV-технології, кооперацію фермерів та інтеграцію у кліматичну політику (CAP, CBAM).

У 2024 р. ЄС ухвалив Carbon Removal Certification Framework (CRCF), що спрямоване на створення єдиних принципів сертифікації поглинань, включно з аграрними та ґрунтовими проектами; триває робота над гармонізацією методологій, MRV-підходів і критеріїв якості для carbon farming. У рамках CAP запроваджено екосхеми, які фінансово підтримують ті самі практики, що є базою для вуглецевих проектів (зменшений обробіток ґрунту, покривні культури, збереження трав'яних угідь, агролісівництво).

⁷⁵ Вуглецевий кредит є стандартизованим, перевіреним і ринково ліквідним кліматичним активом, створеним за міжнародними методологіями й підтвердженим незалежною верифікацією.

⁷⁶ World bank. State and Trends of Carbon Pricing Dashboard. URL: <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>

⁷⁷ World bank. State and Trends of Carbon Pricing Dashboard. URL: <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>

⁷⁸ World bank. State and Trends of Carbon Pricing Dashboard. URL: <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>

⁷⁹ World bank. State and Trends of Carbon Pricing Dashboard. URL: <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>

⁸⁰ Вуглецевий сертифікат є гнучким документом, який може підтверджувати певні екологічні практики, але без належної верифікації та стандартизації він часто не має ринкової цінності та не визнається корпоративними покупцями для компенсації викидів.

Таким чином, ЄС поступово формує багаторівневий інституційний каркас, де:

- а) CAP і національні програми забезпечують базову підтримку сталих практик;
- б) CRCF покликані підвищити прозорість вуглецевих проєктів;
- в) корпоративне регулювання (CSRD, ESRS) формує стійкий попит на зниження Score 3.

Попит на вуглецеві кредити в аграрному секторі ЄС детермінується переважно не поведінкою самих фермерів, а стратегіями великих корпорацій та регуляторними рамками. З одного боку, EU ETS і CBAM безпосередньо не охоплюють переважну більшість фермерських господарств, але вони впливають на вартість викидів у суміжних секторах (енергетика, промисловість, добрива, транспорт), що опосередковано відбивається на структурі витрат агровиробників. З іншого боку, директива щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку (CSRD) та європейські стандарти нефінансової звітності (ESRS E1) накладають на великі компанії обов'язок звітувати про викиди не лише Score 1 і 2, а й Score 3, включно з викидами в ланцюгах постачання сировини.

Економічна доцільність вуглецевих кредитів для фермерів. Чистий дохід (прибуток) фермера від продажу вуглецевих кредитів визначається як різниця між валовим доходом від реалізації вуглецевих кредитів, що дорівнює добутку ринкової ціни одного кредиту (USD/т CO₂-екв.) та обсягу підтверджених скорочень або поглинань викидів, і сукупними витратами на участь у вуглецевій схемі (впровадження агрономічних практик, моніторинг, звітність і верифікацію (MRV), транзакційні витрати, винагороду посередникам тощо). Попит на вуглецеві кредити залежить від структури фермерства, зокрема:

1) розміру підприємства:

а) великі підприємства (агрохолдинги, ВДЕ-проєкти) можуть генерувати великі обсяги кредитів і покривати високі транзакційні витрати (сертифікація, MRV, аудит);

б) малі фермери несуть адміністративні витрати (банк проб, моделювання SOC, верифікація), що часто перевищують дохід.

2) сектора:

а) енергетика (ВДЕ): цінність вуглецевого кредиту висока, бо кожна МВт·год має високий потенціал зменшення викидів;

б) аграрний сектор: вигідність залежить від методології та менеджменту.

З огляду на те, що фінансова рентабельність від вуглецевих кредитів часто є помірною, особливо для малих і дрібних господарств, де транзакційні витрати на MRV є відносно високими, зацікавленість фермерів у вуглецевих кредитах зумовлена:

а) економією на мінеральних добривах через поліпшення структури та родючості ґрунту (менше потреби в азотних добривах);

б) зниженням витрат на паливо й обробіток, зокрема за рахунок мінімального або нульового обробітку ґрунту;

в) зменшенням виробничих ризиків (краща вологозабезпеченість, стійкість до посухи, ерозії, деградації);

г) доступом до довгострокових контрактів від харчових та переробних компаній, які декларують зниження вуглецевого сліду (у ЄС – Score 3).

Національні стандарти можуть забезпечувати вищу довіру та менші транзакційні витрати при впровадженні кліматично стійких практик. На відміну від багатьох інших країн ЄС, де аграрні виробники дедалі активніше інтегруються у добровільні ринки вуглецевих кредитів, Франція сформувала альтернативну модель, що базується не на продажу вуглецевих кредитів як товару, а на прямих фінансових стимулах від харчових та агропромислових компаній за скорочення викидів у ланцюгу постачання. Ключовим елементом Label Bas-Carbone (LBC)⁸¹, запроваджений Міністерством екологічного переходу Франції у 2018 р. як державний механізм оцінки, верифікації та фінансування кліматично ефективних аграрних практик. LBC визначає критерії додатковості, методології зменшення викидів для різних галузей (тваринництво, зернові, садівництво), порядок верифікації та виплати компенсацій. Французька модель ґрунтується на тісній взаємодії фермерів, галузових асоціацій та переробних і харчових компаній.

Наприклад France Carbon Agri Association (FCAA), створена у 2021 р. на базі фермерських та тваринницьких об'єднань, агрегує фермерів у спільні проєкти, знижуючи транзакційні витрати MRV та

⁸¹ Label Bas-Carbone. Ministère de la Transition Écologique. 2018. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000037657959>

адміністративні витрати для малих виробників. Оскільки харчові компанії підпадають під CSRD, вони (наприклад, Danone, Nestlé, Bonduelle) укладають довгострокові угоди з кооперативами, компенсуючи скорочення викидів у виробництві сировини. Отже, вбудована декарбонізація ланцюгів постачання може бути ефективнішою за ринкові механізми. Коли корпорації фінансують кліматичні практики безпосередньо у фермерів, скорочення викидів у національних ланцюгах постачання фінансується без виходу на глобальний ринок вуглецевих кредитів. Між тим, у низці країн ЄС домінує інша логіка аграрної декарбонізації. Наприклад, у Данії, Литві, Естонії та Румунії активно працюють міжнародні soil-carbon програми (Agreena, InSoil, Verra), що орієнтовані на глобальний добровільний ринок (табл. І.1.).

Табл. І.1.– Приклади аграрних, зокрема ґрунтових, вуглецевих проєктів у ЄС

№	Проєкт	Країна	Тип	Стандарт / статус
1	AgreenaCarbon	ЄС (вкл. Іспанія, Італія, Румунія, Данія, Україна)	Soil carbon / Regenerative agriculture	Сертифікація Verra VCS (VM0042); видано 2.3 млн VCUs
2	Involtor Future Agriculture – Project 3973	Східна Європа	Improved Agricultural Land Management	Verra VCS; схвалено 64 645 VCUs
3	InSoil	Литва / ЄС	Soil carbon техноплатформа	План більше 1.2 млн кредитів до 2027 р.
4	CAFAMORE (Horizon Europe)	ЄС	MRV-платформа для carbon farming	Створення європейської MRV-системи
5	Carbon Farming CE (2023-2026)	Центральна Європа	Пілотні фермерські землі	EU-funded, створює системи carbon farming
6	Farm Carbon EIP	Ірландія	Peatlands та agriculture	EU EIP; зниження викидів на торфовищах

Отже, вуглецеві кредити в аграрному секторі не можуть розглядатися як повноцінна «нова бізнес-модель» для фермерів, яка самостійно здатна забезпечити їхню фінансову стійкість. Радше йдеться про додатковий дохід, який: а) монетизує вже бажані з економічного погляду практики (зменшення витрат на добрива, підвищення стійкості до посухи тощо); б) є похідним від нормативного середовища (CSRD, CBAM, CRCF) та кліматичних зобов'язань великих компаній; в) залишається чутливим до якості методологій, MRV-витрат та структурних особливостей аграрного сектору.

Перелік прийнятих нормативних документів НКЦПФР, які стосуються зеленого фінансування

Назва	Тип документа	Дата прийняття	Зміст щодо зеленого фінансування
Про схвалення Рекомендацій щодо реалізації або фінансування проєктів екологічного спрямування шляхом емісії зелених облігацій	Рішення НКЦПФР № 493	від 07.07.2021 р.	У рекомендаціях також прописані вимоги до зовнішньої незалежної верифікації ("верифікаторів") та звітності емітентів про вплив залучених коштів Вони містять критерії для "зелених" проєктів, перелік екологічно допустимих категорій (енергоефективність, ВДЕ, адаптація до клімату тощо).
Додаток з питань корпоративного управління і сталого розвитку до Кодексу корпоративного управління (Додаток з питань ESG)	Рекомендації, б/н	02.12.2021	Додаток описує, як компаніям імплементувати ESG-принципи: які стандарти звітності, які підходи до управління, роль наглядової ради тощо
Про затвердження Положення Про порядок здійснення емісії корпоративних облігацій та їх обігу	Рішення НКЦПФР № 28/21/1105/K03	від 06.09.2024 р. (поточна редакція від 01.11.2025 р.)	Введено окремі вимоги для зелених та інфраструктурних облігацій: прописано специфіку емісії, обігу, механізми «цільового призначення» коштів для таких облігацій. оновлює порядок емісії корпоративних облігацій, спрощує пакет документів для цільових емісій. Розділ II Глави 1 зазначеного положення встановлює особливості випуску зелених облігацій.
Про затвердження Змін до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23 квітня 2022 року № 314	Рішення НКЦПФР № 09/21/2382/K03.	від 06.06.2025 р.	Внесено зміни до розрахунку нормативів ліквідності, включаючи перелік цінних паперів, які враховуються при розрахунку ліквідних активів, що надає змогу включати «зелені» облігації у портфель активів як ліквідні.
Про затвердження Положення про Державний реєстр випусків цінних паперів	Рішення НКЦПФР № 456	від 16.04.2024 р.	Рішення унормовує реєстрацію різних видів облігацій (в тому числі зелених), що є ключовим для прозорості ринку облігацій оскільки розкриває публічну інформацію про випуски, їхні умови, обсяги
Про затвердження Змін до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 29 вересня 2022 року № 1221	Рішення НКЦПФР № 28/21/2128/K03	від 15.04.2025 р.	Уточнення ліквідності активів з урахуванням цінних паперів, що може бути релевантним для зелених облігацій (в контексті пруденційного нагляду).
Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо діяльності з спільного інвестування	Рішення НКЦПФР № 09/21/2488/K03	від 27.06.2025 р.	Може впливати на структуру фондів, які інвестують у "зелені" проєкти та цільові облігації.

Про схвалення Рекомендацій щодо відбору проєктів екологічного спрямування для їх повного або часткового фінансування коштами, вирученими від розміщення зелених облігацій	Рішення НКЦПФР № 433	від 10.04.2024 р.	Визначено критерії відбору зелених проєктів для фінансування/рефінансування за рахунок коштів від green bonds; документ визначає підходи для емітентів і інвесторів.
Рекомендацій щодо підготовки звітності про вплив на довкілля проєктів екологічного спрямування, які повністю або частково фінансуються та/або рефінансуються коштами, що виручені від розміщення зелених облігацій	Рішення НКЦПФР № 157	від 07.02.2024 р.	Стосуються загальних положень щодо звітності про вплив, показників для оцінки екологічного ефекту проєктів, бенчмарків, довідкових матеріалів та шаблонів звітності.
Про затвердження Вимог до розкриття показників фінансової звітності у форматі XBRL для суб'єктів звітування, що є учасниками ринків капіталу та професійними учасниками організованих товарних ринків	Рішення НКЦПФР № 36/21/2383/K03	Від 06.06.2025 р.	Затверджено вимоги до розкриття показників фінзвітності у форматі XBRL для учасників ринку капіталу — це підвищує прозорість випусків (включно з інформацією по цільовим/зеленим випускам).
Рекомендації НКЦПФР щодо зелених облігацій	Методичні рекомендації	Січень 2025 р. оновлена версія	Детальні рекомендації для емітентів green bonds: визначення ознак «зеленості», принципи use-of-proceeds, вимоги до звітності (pre-issuance, allocation, impact reporting), вимоги до зовнішньої верифікації (verifier / SPO). Гармонізовані з ICMA / IFC / WB.
Дорожня карта сталого фінансування 2025-2030 (розроблено за технічної підтримки IFC)	Дорожня карта	Схвалено НКЦПФР 28.03.2025 р.	Комісія на постійній основі проводитиме інформаційну підтримку та навчання, спрощуватиме регуляторні процедури для емітентів, які бажають випускати «сталі» інструменти, та розроблятиме інструменти вимірювання прогресу ESG тощо.